

Legendaarne Salme

10. novembril on Salme Reegi 100. sünniaastapäev. Seda tähtpäeva silmas pidades on kirjastuselt Tänapäev ilmunud teatriajalooline raamat “Salme Reek. Noor vana daam”. Vt lk 5.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 9 (21)

25. oktoober 2007

sisu

Tõrjutud mälestused

Imbi Paju raamatu “Tõrjutud mälestused” edu Göteborgi raamatumessil oli märkimisväärne. Raamat on nüüdseks ilmunud soome, eesti ja rootsi keeles, ilmumisjärge ootavad norra, vene ja ingliskeelsed väljaanded. Vt lk 11.

Läbi müüdi inimeseni

Raamat “Artur Alliksaar mälestustes” on meie luule viimaseks romantikuks nimetatud poeedi kaasaegsete katse jõuda läbi müüdi Alliksaare kui inimeseni. Või vastupidi, tundes teda kui sõpra, kaaslast ja mentorit, purustada ettekujutus temast boheemlaste toonase kuningana. Vt lk 10.

Tervis hõrgust taimetoidust

“Taimetoidud laiast maailmast igale maitsele” on kokaraamat, mis erineb teistest omasugustest selle poolest, et lisaks paljudest maailmajagudest pärit retseptidele saab teavet ka tervislikust toitumisest ja toiduainete talumatusest, alternatiivsetest toiduainetest ja taimsetest toidulisanditest. Vt lk 9.

Pildil: Suvitajad Kuressaare lähel, taamal paadi- ja süstasadam ning rannakohvik 20. sajandi alguses.

Foto M. Jakobson, Saaremaa Muuseumi Fotokogu.

Saarlaste suur raamat

Ilmunud on koguteos “Saaremaa 2. Ajalugu, majandus, kultuur”, mis mahutab seitse alateemat: ajalugu, usk ja kirik, majandus, arhitektuur, haridus, tervishoid ja arstiabi ning välissaarlased. Suure autorite ja toimetajate ringi ning mitme aasta töö viljana on saarlastele põhjust olla uhke: nüüdseks on kõik Saaremaad puudutavad teemad põhjalikult ja kõrgel tasemel käsitletud ning ilmarahvale lugeda.

Frankfurdis esindas Eestit kakskümmend kirjastust

Kaidi Urmet

10.–14. oktoobrini toimus Frankfurdis Euroopa ja kogu maailma suurim rahvusvaheline raamatumess, milles osales üle seitsme tuhande eksponeendi enam kui sajast riigist. Eesti kirjastajate arv messil oli samuti esinduslik: kohal oli kakskümmend Eesti Kirjastuste Liidu liiget, kokku ligi seitsekümmend inimest.

Seekordse messi läbiv teema oli Kataloonia ja katalaani kultuur, mis hõlmab enda alla osakese Hispaaniast (Kataloonia, Valencia ja Baleaari saared) ja Andorra, samuti Roussilloni

piirkonna Prantsusmaal ning Alghero linna Sardiinias.

Suurt huvi raamatute ja kirjanduse vastu näitab Frankfurdi raamatumessi külastajate arv: viie päeva jooksul oli neid kokku üle 283 000 inimese. Ka ürituste hulga poolest oli mess Eesti mastaapidega harjunule hoomamatu: viie päeva jooksul toimus kaheksas kolmekorruselises messihallis ligi 2 500 kirjandusosalust, millest 340 leidis aset messi peakülasel Kataloonia messihallis.

Lisaks oma hallis toimuvale seadis peakülasel roll katalaani kultuuri tutvustavale ja üritust korraldavale projektrühmale väga suured kohustused – lisaks messi ajal toimunud korral-

datakse katalaani kultuuri tutvustavaid üritusi kogu Saksamaal terve selle aasta vältel.

Eesti kirjastajatele on Frankfurdi raamatumess väga suure tähendusega. Messil osalenud Eesti Kirjastuste Liidu liikmete päevagraafik oli väga tihe: suure kultuuriürituse jooksul oli Eesti kirjastajatel kokku ligi viissada kohtumist, mis annab alust arvata, et ka järgmisel aastal on meie raamatulettidele oodata uusi häid ja põnevaid raamatuid.

Eesti messistendi ülespanekut toetas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja EV Kultuuriministeerium.

Järgmisel aastal on messi peakülasel Türgi ja selle riigi kultuur.

uudis

Tuhat meistriteost tuhandel leheküljel

“1000 meistriteose” stiilis raamatute populaarsus tänapäeva maailmas on mõistetav.

Iga inimene on hõivatud oma erialal ja nii nagu ta võib poest osta valmis lõunasöögi ja möödaminnes kiirelt kokkupandava pakendis aiakiigi või kirjutuslaua komplekti, saab ta silmaringi laiendamiseks kaasa haarata enam-vähem kanoonilise nimekirja viiesajast raamatust, mida kindlasti peab lugema, tuhandest paigast, mida kindlasti peab külastama jne.

Keegi ei eelda, et inimene tegelikult need raamatud läbi loeb või need paigad läbi käib.

Asja mõte on selles, et ühe eriala spetsialistid loovad teistele võimaluse saada pakendatud komplektina kvaliteetne ja mugavalt konsumeeritav silmaringilaiendaja, sel ajal kui süüvimine süsteemsesse kirjandus-, muusika- või mis tahes muu ajaloo käsitlusse nõuaks ikkagi juba oluliselt aega ja pühendumist.

Muidugi jääb iga selline valik alati mingil määral meelevaldseks, ent sellegipoolest on tegemist avara ülevaatega kogu klassikalisest maalikunstist alates vararenessansist ja lõpetades romantismi ning realismiga.

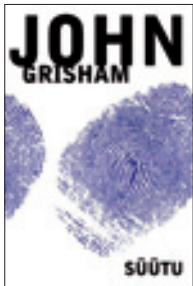

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2007

ilmunud

Süütu

John Grisham
tõlkinud *Allan Eichenbaum*
352 lk
köva köide

John Grishami esimeses tõsielulises teoses räägitakse ühe väikelinna õigusemõistmisest, mis on traagiliselt kiiva kiskunud. 1982. aastal vägistati ja mõrvati Ada linnas ettekandja Debra Sue Carter ning politseil ei õnnestunud viie aasta jooksul kuritegu lahendada.

Siis aga hakkas politsei kahtlustama põhjakäinuna kodulinna tagasi pöördunud endist sportlast Ron Williamsoni ja tema sõpra Dennis Fritzi.

1987. aastal mõlemad vahistati ja anti kohtu alla. Kuigi süütoendeid ei olnud piisavalt ja isegi olemasolevad ei olnud usaldusväärsed, mõisteti mehed süüdi ning Dennis Fritz sai eluaegse vanglakaristuse ja Ron Williamson surmanuhtluse.

Grisham kirjeldab kogu süsteemi vähest usaldusväärsust sedavõrd kaasakiskuvalt, et raamat pole sugugi vähem põnev kui tema romaanid.

Mõrv meie seas

Ann Granger
tõlkinud
Urve Liivamägi
248 lk
pehme köide

See on neljas raamat krimisarjas, mille tegevus toimub maalilises Oxfordshire's ning kuritegusid uurivad politseiinspektor Alan Markby ja tema sõbratar Meredith Mitchell.

Kui ambitsioonikas Eric Schuhmacher teatab, et ehitab Bamfordi lähedal asuva vana Springwood Halli ümber hotelliks, võetakse uudis suure pahameelega vastu.

Hotelli avapeole on kutsutud mitmeid tuntud tegelasi Bamfordist ja Londonist, nende hulgas peainspektor Alan Markby. Kuid pidu lõpeb sootuks teistsuguse sündmusega, nimelt leitakse majast laip.

Kes teisele auku kaevab

Ann Granger
tõlkinud
Viive Nuggis
278 lk
pehme köide

Mida ette võtate, kui usute, et teie eksarmuke on oma naise mõrvanud?

Just sellise küsimuse esitab Meredith Mitchellile Ursula Gretton, Bamford Hillis muistsel saksil matusepaigal töötav arheoloog, lootuses et Meredithi sõprus Cotswoldi peainspektor Alan Markbyga võiks tema dilemmale valgust heita.

Meredithi pahameeleks lükkab Markby Ursula kahtlustused Dan Woollardi naise kadumise osas tagasi – kuni prügimäelt, mille lähedal Woollard ja Ursula väljakaevamistel töötavad, leitakse naise laip.

Stalin aplodeerib oma publikule pärast kõnet uue põhiseaduse kohta 1936. aastal. Foto raamatust

Diktatuuri sisse minek

Marek Laane

Raamatu pealkiri on küll “Diktaatorid”, aga nendest ei tule just väga palju juttu – nii palju küll, kui hädapärast vaja, põhiosa raamatust jääb siiski kahekümnenda sajandi ja üldse senise ajaloo kõige julmemate, erilisemate ja kurikuulsamate diktatuuride endi sisustada.

Viimastel aastatel on Stalini ja Hitleri kohta eesti keeli ilmunud arvukalt elu- ja isikuloolisi raamatuid, ja ehkki Alan Bullocki 1991. aastal ilmunud, tänaseks juba klassikaks muutunud kahe mehe paralleelilulugu pole maakeelde jõudnud, ei oleks sarnasel teosel vahest enam ka nii suurt mõtet kui näiteks kuueteistkümnenda aasta eest.

Exeteri ülikoolis ajalooprofessorina tegutsev Richard Overy on valinud märksa ambitsioonikama ja tõenäoliselt ka raskema ülesande – tuua meie ette diktatuuride paralleelilulugu. On lausa enesestmõistetav, et selleks kulub sadu lehekülgi tihedat ja nõudlikku teksti, kus elulookirjeldustele omasele kenale omadussõnade rittaseadmisele just palju ruumi ei jää.

Kahe diktatuuri olemus

Neil lehekülgedel laotub meie ees lahti kahe diktatuuri olemus: alates diktaatorite enda teest võimule, selle võimu poliitilistest alustest ja majanduslikust olemusest kuni diktatuuri kõlbelise sisu, kultuurilise palge, rassi/klassipoliitika, sõjanduse ja mõistagi ka laiemas avalikkuses diktatuuride tunnusmärgiks kujunenud laagriteni.

Kui tihti kiputakse diktatuuride käsitlemisel kõnelema eelkõige diktaatoritest endist, omistades neile erilise koha, siis Overy on selles osas tagasihoidlikum. Tõsi, ka temal on terve peatükk isikukultusest ja ta ei eita nen-

de suurt märgilist rolli, kuid samas ta näitab ja veenab meid, et diktaatorid ei oleks võimule tulnud ega seal püsinud, kui parajasti valitsevad olud poleks seda soosinud – mis muidugi ei tähenda, et nad poleks võimalust ja vajadust mööda aidanud neid olusid endale kasulikus suunas kujundada.

Uued seisukohad

Nii suurt ja nii palju tööd ja vaeva nõudvat raamatut poleks ilmselt mõtet kirjutama hakatagi, kui seal ei leiduks mitte just otseselt uusi, siis vähemalt traditsioonilistest arusaamadest lahnevaid seisukohti.

Viimaseid on Overy teoses õige mitmeid. Peamine, millest ilmselt ei ole mööda pääsenud keegi, kes sellest raamatust on kirjutada võtnud, seisab tõdemuses: kui tänini on tavaliselt Stalinit peetud täielikuks ainuvalitsejaks ja Hitlerit suhteliselt nõrgaks, peaaegu et kollegiaalse valitsuse esimeheks, siis tegelikkuses oli asi kui mitte otse vastupidi, siis igal juhul tunduvalt teisiti. Kogu seletuskäiku ei ole siinkohal võimalik ära tuua, kuid üldistatult võiks see kõlada nii: Saksamaal võttis Hitler enam-vähem rahumeelselt üle juba toimiva riigi, kus teda tunnustati valitsejana ja kus tal oli sestap võimalik mutreid üsna rahulikult koomale keerata. Seda enam, et ta tuli võimule hetkel, mil kõige hullem kriis oli juba seljataga ja maailmas valitsevate tingimuste tõttu hakkas (majanduslik) olukord paranema.

Venemaal tulid kommunistid ja Stalin võimule pärast revolutsiooni, mis paiskas maa põhjalikku kaosesse, kus tuli korda alles hakata looma, enne kui seda oli võimalik tugevdada.

Intrigeeriv rahvuspoliitika käsitus

Samuti on eesti lugejale arvatavasti int-

rigeeriv rahvus/rassipoliitikat käsitlev peatükk. Kui Hitleri Saksamaa puhul ei tekita genotsiidsüüdistus mingit imestust, siis vahest raskem on eriti meil siin leppida Overy seisukohaga, et erinevalt Saksamaast Nõukogude Liidus genotsiidi ei rakendatud.

Küüditamiste ja muude vaenamiste taga näeb ta muid põhjusi, eelkõige Stalini juba 1913. aastast pärit seisukohta, mis eristas nn lahkulöövat rahvuslust ja sotsialistlikku rahvuslust: määrav oli see, kas rahvuslus järgib ja allub üllale sotsialismiideaalile. Üsna mõistetavalt eesti rahvuslus 1940. aastal sellesse pilti ei sobinud. Loomulikult ei jäta Overy mainimata (ja isegi pikemalt kirjeldamata), et ka Nõukogude Liidus küüditati rahvustunnuse järgi, ent ta lisab, et see oli pigem erand, tingitud sõjast, mil piiriäärsetelt aladelt viidi minema sakslasi, soomlasi ja teisi potentsiaalseid vaenlase abistajaid.

Eeltooduga haakub ka mõte, mis näeb nii Hitleris kui ka Stalini revolutsionääri, ainult et tublisti erineva sihiga: Hitleri eesmärk oli luua impeerium, mis rahuldaks saksa rassi vajadusi; Stalini püüd oli kaitsta revolutsiooni, mis seadis eesmärgiks kõigi, aga eriti just rõhutatud klasside võrdsuse ja vendluse, utoopilise kommunistliku ühiskonna. Kuidas täpselt ja milliste vahenditega, sellest pajatavadki raamatu sajad leheküljed.

Diktaatorid. Hitleri Saksamaa ja Stalini Venemaa

Richard Overy
tõlkinud
Marek Laane
704 lk
köva köide

ilmunud

Teekond mäe südamesse

Jaan Tooming
166 lk
köva köide

Jaan Tooming on Eesti tuntud teatrilavastaja, aga ta on avaldanud ka luuletusi ja teinud filme. Käesolevat teost iseloomustavad poeetilised mõtterännakud. Autori teekond viib eelkõige iseenda hinge sügavusse, püüdes samal ajal mõtestada ümbritsevat maailma ja inimsuhteid.

Murtud aprill

Ismail Kadare
tõlkinud
Pille Kruus
Sari
“20. sajandi klassika”
149 lk
köva köide

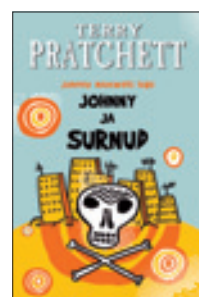
Tänapäeva ühe suurima kirjaniku, Prantsusmaal elava albaanlase Ismail Kadare (sünd 1936) romaan “Murtud aprill” tutvustab elu mägilülas, kus kohalikud tavad seisavad kõrgemal riigiseadustest ega jäta lugejat ilma ka traagilisest armastusloost.

Ühel päeval ilmub Albaania künklikele mägiteedele uhke sametsalongiga vanker, mis viib tunnustatud kirjaniku ja tema kaunitarist abikaasa romantilisele pulmareisile kõrglavamaale, kus elatakse sajanditevanuse seadusekogu Kanuni järgi. Maaliline mägiipiirkond osutub aga surmakuningriigiks, kus vaba tahte asemel valitseb halastamatu veritasu.

Kotermann juko imeline reis läbi Eestimaa

Jaan Tangsoo
151 lk
köva köide

Kotermannid on hästi väikest kasvu vanamehed, kes elavad laevades. Nad on nii pisikesed, et ulatuvad inimestele vaid põlvist saati. Selles raamatus seikleb väike kotermann oma laeva otsides muistseid vee- teid pidi ümber Eestimaa.

Johnny ja surnud

Terry Pratchett
tõlkinud
Andris Feldmanis
220 lk
pehme köide

Ei ole just palju inimesi, kes surnuid näeksid (ja ega paljud tahakski). Kaheteistaastane Johnny Maxwell aga näeb. Ja tal on neile halbu uudiseid: linnanõukogu plaanib surnuaia kinnisvaraarendajatele maha müüa. Kuid surnud ei kavatse seda lihtsalt lamades ootama jääda... eriti kui järgmisel päeval on Halloween. Pealegi hakkavad surnud aru saama, et nende elu on palju lõbusam kui... noh... elus olles.

Igihaljas “Keskaja sügis”

Marek Tamm

Mis määrab ajalooteose eluea? On selleks rikkalikud allikad ja ümberlukkamatud faktid? Või hoopis unikaalne stiil ja isikupärane lähenemine? Johan Huizinga “Keskaja sügis” (*Herfsttij der middeleeuwen*, 1919) käekäik viitab pigem teisele võimalusele – napile materjalile rajatud nägemuslik raamat köidab lugejaid veel mitu põlvkonda hiljem, kuigi ajaloolased pole tänaseni väsinud koostamast nimekirju teose vigadest ja puudustest. Samas ammutavad needsamad ajaloolased Huizinga uurimusest jätkuvalt inspiratsiooni ja soovivad seda keskajahuvilisele esimese lektüürina.

Eriline raamat
Huizinga loomingus

Keskendudes 14.–15. sajandi Prantsusmaa ja Madalmaade kultuuriloole, et paremini mõista kuulsate kunstnikest vendade Van Eyckide loomingut, esitab “Keskaja sügis” haarava sissevaate hiliskeskaja ilu- ja kangelasunelmatesse, armastuse ja pühaduse vormidesse, surma ja teispoolsuse kujutelmadesse, rüütlite ja kunstnike maailma.

“Keskaja sügisel” on Huizinga loomingus eriline koht. Autori kinnitusel ulatuvad selle raamatu lätted ajas õige kaugele, algtõuke keskaja kultuuri mõistmiseks olevat ta saanud juba 1879. aastal, mil Groningenis korraldati suur ajaloolistes kostüümidest rongkäik ja karneval, et tähistada krahv Wilhelm Edzardi kuulsat sisenemist Groningeni 1506. aastal. Sellele järgnes 1902. aasta Madalmaade maalikunsti näituselt Brugges saadud elamus ja lähem tutvus hiliskeskaja kirjanduse ning kunstiga.

Oma mälestustes toonitab Huizinga ise ilmutushetke, mis tabas teda ühel jalutuskäigul 1907. aasta kevadel: “Pärastlõunati, kui laste eest hoolitsemine hõivas mu abikaasa aja, läksin ma tihti loodusesse jalutama.

Ühel sellisel jalutuskäigul, kui ma ei eksi, siis pühapäeval päeval, kusa-gil Appingedami kanali lähedal, haaras mind korraga tõdemus, et hiliskeskaeg ei olnud mitte uue ajastu algus, vaid nende nähtuste hääbumine, mis olid elanud üle oma aja.”

“Keskaja sügis” varane edu

“Keskaja sügis” ilmus 1919. aastal kallis ja kaunis väljaandes, mille 1600 eksemplari õige kiiresti läbi müüdi. Ajaloolaste seas oli raamatu vastuvõtt vaoshoitud, nii tituleeris üks koduseid kolleege “Keskaja sügis” irooniliselt “Huizinga kriminaalromaaniks”, pidades selle stiili ajaloouurimusele kohatuks.

Järgmisel aastal pälvis teos aga ühe vähestest Hollandi kirjanduspremiatetest, mis osutab uurijate tuvastatud tõsiasjale, et Huizinga töö varased hindajad olid ennekõike kirjandusringkondadest.

1921. aastal ilmus läbimüüdnud raamatust täiendatud ja parandatud trükk; kokku jõudis neid Huizinga eluajal ilmuda neli. Õige pea järgnesid tõlked, esmalt saksa keelde (1924), siis inglise (1924), rootsi (1927), hispaania (1930),

Jean Fouquet’ Meluni diptühhoni teine osa “Etienne Chevalier ja püha Stefanus” (1450). Illustratsioon raamatu tagakaanelt

prantsuse (1932), itaalia (1940) jt keeltesse. Ja nüüd viimaks Mati Sirkeli tõlkes ka eesti keelde.

Staatiline natüürmort

“Keskaja sügis” on oma menule vaatamata tekitanud lugejates algusest peale lahkarmumusi. Kõige enam tinti on pannud volama Huizinga kujutlus hiliskeskajast kui allakäigu ja ammen-dumise ajastust. Nagu ta 15. sajandi luulet iseloomustades värvikalt kirjutab: “Keegi ei suuda midagi uut välja mõtelda; piirduakse vaid vana ainese töötlemise ja kaasajastamisega. On saabunud mõttepaus; vaim on keskaegse hoone lõpuni valmis ehitanud ning kõhkleb väsinult. Kõikjal vaid tühjus ja põud.

Maailm paneb meelt heitma; kõik on tagasimineke; hingel lasub sügav rusutus.”

Tänapäeval valitseb erialateadlaste seas üsna üksmeelne arvamus, et Huizinga manatud pilt “surevast keskajast” maksab liiga suurt löivu 19. sajandi dekadentlikule kirjandusele ja üksikute hiliskeskaja autorite seisukoh-tadele ega kajasta kogu toonast kirevat tegelikkust tervikuna.

Ühiskonnad ei “sünni” ega “sure”, ei “öitse” ega “närbu”, need mõisted peegeldavad vaid ajaloolase katset endale minevikku kujundlikult selgemaks mõelda. Huizinga arusaam hiliskeskaja ühiskonnast on selgelt staatiline, “Keskaja sügist” võib võrrelda natüürmordiga, kus muutustel pole kohta.

Nägemus keskajast

Ent kui tulla tagasi “Keskaja sügis” pika eluea põhjuste juurde, siis on nendes õigupoolest samad omadused,

mida akadeemiline kriitika raamatule ette heidab. Huizinga uurimuse “suur, ainuline väärtus” peitub nimelt selles, et ta pakub välja väga tervikliku ja isikliku nägemuse ühest vahemikust ajaloos, muutes selle veenvaks ja paeluvaks läbimõeldud keelekasutuse abil. Selle tabas ära juba Hermann Hesse (1877–1962), kui ta 1934. aastal kirju-tas: “Raamatud nagu “Keskaja sügis” on haruldased, nagu üldse on harulda-ne õnnelik juhus, kui suur õpetlane on ühtaegu suur kirjanik.

Kujutamiskire ja -rõõmu, mis kuuluvad suure kirjaniku juurde, läm-matavad peaaegu alati õpetlase ettevaatus, kollektsionääri aeglus, allikakriitiku usaldamatus”.

Täpselt nii nagu Jacob Burckhardt mõtles 1860. aastal välja renessansiaegse Itaalia, mõtles Johan Huizinga kuus-kümmend aastat hiljem välja hiliskesk-aegse Burgundia, mis nüüdseks on juba ammu asunud elama omaenda elu.

Lugejal on võimalus vaid sellesse sisse elada ja seda imetleda.

Keskaja sügis. Uurimus 14.–15. sajandi elu- ning mõttevormidest
Prantsusmaal ja Madalmaades
Johan Huizinga
tõlkinud
Mati Sirkel
400 lk
köva köide

ilmunud

Provence. Väike välimääraja
Peter Mayle
tõlkinud Kai Vaarandi
304 lk
köva köide

Peter Mayle on saanud tuntuks oma meeleolukate kirjeldus-tega Provence'i elust. Tema raamatud sellest, kuidas inglane end võõras keskkonnas sisse seab, kohalike olude, inimeste, toidu ja looduse võluvad kirjeldused, tõid talle sellise populaarsuse, et turistid hakkasid tema Provence'i maja külastama ja tegid tal seal elamise võimatuks. Mayle oli sunnitud isegi elukohta vahetama. Käesolevas raamatus pakub Peter Mayle lugejale ülevaate oma maitse järgi valitud asjadest ja nähtustest, mis seos-tuvad Provence'iga.

Armutoit
Anthony Capella
tõlkinud Viivi Verrev
288 lk
köva köide

Laura Patterson on ameerika vahetusüliõpilane Roomas, kes otsustab, et tema õige mees peab olema meisterkokk. Ta koh-tub nägusa ja noore Tomassoga, kes on kokk peenes Templi restoranis. Vähemasti nii Tomasso seda Laurale serveerib. Te-gelikult on ta seal restoranis kõigest kelner, ning kokk on hoopiski tema uje sõber Bruno. Tomasso, kes peab esinema kokana, palub Brunolt abi ning kui Laura tema juurde õhtusöögile tuleb, serveerib Tomasso talle Bruno valmistatud roogi, nagu oleks ta need ise valmistanud. Paraku armub ka Bruno Laurasse ning kõigest sel-lest tekib suur segadus.

Maailma ajalugu. Detailne kronoloogia
John B. Teeple
tõlkinud Maarja Kaaristo, Marek Laane,
Üllar Peterson ja Rein Turu
666 lk
köva köide

Maailma ajaloo täielik illustreeritud kroonika inimese tekki-misest kuni 21. sajandi alguseni. See mahukas ja põhjalik raamat kajastab kõiki olulisi isikuid, tähtsamaid poliitilisi ja sõjalisi sündmusi ning inimsaavutuste tähtteoseid – sisutihedalt kirjeldatakse saavutusi kunsti, teaduse, tehnoloogia, maadeavastuste ja -uurimise, filosoofia ning religiooni vallas. Tegu on mahuka teatmeteosega, mis vaatleb maailma n-ö. erapooletu pilguga, kust ükski riik, ajastu ega tsivilisatsioon ei paista asuvat maailma keskmes ning fakte on püütud eristada tõlgendustest.

Sündmused on paigutatud kronoloogilisse ja geograafilisse süsteemi, mis an-nab suurepärase ülevaate aja möödumisest ning võimaldab eri kultuure omavahel võrrelda.

Kordustrükk

Tunne seeni
Mauri Korhonen
tõlkinud ja Eesti levikuandmetega täiendanud
Katrin Jürgens
320 lk
köva köide

Põhjanaanabrite populaarseimast seeneraamatust on il-munud juba 13 trükki. Viimase, täiendatud väljaande tõlge jõuab nüüd koos seenelistega ka Eesti metsades-se, sest selle raamatu järgi on lihtne kohapeal söögiseeni määrata. Raamatus keskendutakse söögiseente korjaja seisukohast kõige olulisemale: seeneliiki-de turvalisele ja eksimatule äratundmisele. Fotode ja joonistustega illustree-ritud määraja tutvustab 165 liiki seeni ja siin on ka häid seenetoitude retsepte.

Linnud. Euroopa linnuliikide täielik käsiraamat
Dominic Couzens
tõlkinud Olav Renno
336 lk
köva köide

“Linnud” on mahukas ja põhjalik ülevaateraamat, mis hõl-mab iga linnuliigi elu peaaegu kõik tahud, näiteks tema ökoloogia, toitumise, pe-sitsuskäitumise ja ränded. Rikkalikult illustreeritud teos pakub teavet enam kui 420 linnuliigi kohta. Raamat sisaldab ka levikukaarte, määramisteavet ja hulga jooniseid. Hinnatud fotograaf David Cottridge on koondanud raamatusse pari-maid linnufotosid kogu maailmast, et tuua lugejani kõigi Euroopa linnuliikide hämmastav kaunidus.

Maailmas on iga linnuliik osa kõrgemast rühmitisest – sugukonnast. Kõigis selle raamatu osades kirjeldatakse kõigepealt sugukonda ja tema tunnusjooni ning siis järgneb sellesse sugukonda kuuluvate liikide lähem tutvustus.

Kas TEAte?

See lasteraamat, mille esmatrükk nägi ilmavalgust juba 1920. aastal, ilmub Eestis kümnendat korda. Seda raamatut on illustreerinud mitu erinevat kunstnikku. Selle raamatu põhjal on loodud kaks filmi: nukufilm ja mängufilm ning lavastatud näidendeid. **Mis raamatuga on tegu ja kes on selle autor?**

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil 10118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 5. novembril välja "TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" 1. köide. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus septembrikuu küsimusele: rohkem kui üks reisirühm on ilmunud nelja riigi kohta: Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania ja Saksamaa.

ilmunud

Kuldne kuljus loogapuul

Olivia Saar
illustreerinud
Ülle Meister
Sari "Lapse oma luuleraamat"
48 lk
kõva köide

Luulevalimikus "Kuldne kuljus loogapuul" räägib Olivia Saar kodust ja kodusoojusest, milles laps tunneb end hoituna ja kaitstuna ning teab, et kodulävel on teda alati ootamas ema.

Lugeja leiab luuleraamatust ka mängulisi loomaluuletusi, milles loomadel, kes inimeste kombel talitavad ja toimetavad, kõik lõbus-lustakalt välja kukub.

Naeril nagu naerune

Vanda Sõelsepp
illustreerinud
Made Balbat
Sari "Lapse oma luuleraamat"
40 lk
kõva köide

Vanda Sõelsepa luulevalimikus on toredaid lastepäraseid luuletusi aedviljadest, millest kokku saab üks "lõbus supp" – nagu kirjanik ühele luuletusele pealkirjaks on pannud.

Kibeda sibula ja tigeda tikri juurest jõutakse raamatus vallatu Kutt Kiisupojani, kellest pärast teraviljasalve valmist tõeline kass kasvab.

Õhtu on õunapuu

Jaan Kaplinski
illustreerinud
Kalli Kalde
Sari "TEA lasteluule varalae-gas väikestele"
64 lk
kõva köide

Jaan Kaplinski lasteluule valikkogu "Õhtu on õunapuu" koondab keelekõla, sõnamängu ja vormi poolest meeldejäävaid luuletusi.

Luuleraamatus on kujundlikke looduspilte ja nii tõsisemaid kui ka lõbusamaid värsse laste igapäevaelamustest.

Tuttav ja tundmatu "Nukitsamees"

Eve Leete

Oskar Lutsu "Nukitsameest" teame-tunneme ju kõik – koolis sai raamat kohustuslikus korras läbi loetud ning 1982. aastal valminud mängufilmi oleme nii palju näinud, et võime seda une pealt tsiteerida: "Vait! Üks on loll ja teine on laisk ja mina pean üksi rabama.", "Me leidsime ta metsast ja Ita võttis ta kaasa." Jne.

Kino Sõprus kodulehelt, kes näitas "Nukitsamehe" filmi möödunud aasta kevadel metsanädala raames, pärineb tutvustus, mis ilmselt peegeldab nii mõnegi inimese teadmisi "Nukitsamehest": "Iti ja Kusti eksivad marju korjates metsa ära ning pimeduse saabudes lubab tundmatu vanatädi neile turvalist koduteed näidata. Lapsed jõuavad nõiamajakesse, kus nad vangistatuna vanaeide meest ja lapsi, jõhkraid Mõhku ja Tõlpat ning üleannetut Nukitsameest teenima peavad. Kui rahaahne perekond järjekordsele saagijahile tormab, õnnestub lastel põgeneda. Nad võtavad endaga kaasa Nukitsamehe, et sellest korralik inimeselaps kasvatada."

Küllap populaarse filmi mõjul ongi süvenenud arusaam, et "Nukitsamees" on lihtne, hea ja kurja võitlusest pajatav süngetooniline muinasjutt.

Jah, selles on kurjust ja surmahirmugi: et Iti ja Kusti ei üritaks põgeneda, ähvardab vanamoor, et lapsed eksivad metsa ning hundid söövad nad ära ja kui nad huntide roaks ei langegi, toob eit nad ise koju tagasi ning laseb oma poegadel lõhki kiskuda ja ära süüa. Samuti on olukord, millesse Iti ja Kusti satuvad, iseenesest õõvastav.

Kummatigi ei ole see metsamoor üdini tige ühti. Ta kurjustab küll oma loodritest suurte poegade Mõhu ja Tõlpaga, kuid teisepoolsest hoolib vanamoor väga: annab ätile pudelist rohtu, triigib tema jalgu, posisedes sealjuures saladuslikke sõnu.

Ka Nukitsamehe, oma noorima poja eest käsib ta Itil hästi hoolitseda: "Nüüd tule sina, Iti, või kes sa mul siin oled," säutsub eit, "kiiguta last ja vaata,

Iti ja Kusti on eksinud ja kronksninaline metsamoor pole veel kohale jõudnud.

Epp Marguste illustratsioon raamatust

et ta hällist maha ei kuku. Kui ta üles ärkab, siis võta ahjust piimapudel ja anna talle juua. Aga vaata, et sa talle haiget ei tee! Niipea kui sa lapsele liiga teed, kisun su kõrvad pea küljest ära!"

Kui Iti ja Kusti Nuki oma koju viivad, ei julge nende ema poisile näppugi külge panna, vaid last kantseldama pannakse väike Iti.

Võtab aega, enne kui pereema võõrastust tekitava lapse omaks võtab. Iti on nõus lapse kasvatajaks hakkama, sest ta saab aru, et kui ta on Nukitsamehe n-õ taltsutanud, peab ta tema eest hoolitsema ja vastutama. Nii võtabki ta metsamajast põgenedes poisikese kaasa, kartes, et see rumaluke endale üksi olles viga teeb. "Laps on laps," lõpetab ta oma kõne, "ma ei võinud teda ometi üksinda maha jätta."

Algusest lõpuni põnevale ja fantaasiarikkale sündmustikule lisaks leiab raamatust mõttekäike, mida lasteraamatust ei oskaks oodatagi, näiteks "Muidugi oli vanaeit poegadele keelanud lapsi kui kasulikke koduloomi hei-

dutamast; ja muidugi oli eit siin majas ainuke peremees, nagu mitmes teiseski majas kurjad eided peremehed on."

Selliseid üllatuslikke ütlusi on teisi.

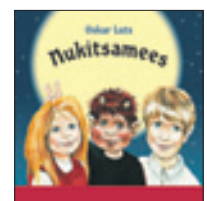
Käesoleva "Nukitsamehe" väljaande alustekst on 1920. aastal ilmunud esitrükk. 1997. aasta väljaandes (kordustrükk 2004) pöördus kirjastus Tiritamm tagasi algse, nõukogude ajast muutmata teksti juurde, kuid näiteks seda, mis Nuki kavatseb pärast pange tühjaks joomist sellega veel ette võtta, saate teada vaid TEA Kirjastuse välja antud 10. trükist.

Uuenenud ja kaunivormiline – lisaks uutele illustratsioonidele on selles kasutatud kunstnik Mart Andersoni loodud kirjastiile – "Nukitsamees" sobib hästi kingituseks. Kas või... iseen-dale. Võiks võtta veidi aega ja see ligi üheksakümmend aastat tagasi loodud igihaljas muinasjutuline lugu uuesti läbi lugeda.

Head äratundmis- ja avastamisrõõmu!

Epp Marguste, "Nukitsamehe" illustreerija:

Oskar Lutsu "Nukitsamees" oma kaasahaarava jutustuse, suvise metsa salapära ja põnevate tegelastüüpidega on mind alati lummanud ja lausa kutsunud end illustreerima. Varem on laste seiklusi metsarahva juures kujutatud süngemates värvides. Minu nägemus muinasjutust on helgem ja soojem. Metsamoorgi on ju tavaline tige eesti vanamoor. Ei ta nõiu ega mürgita kedagi, sunnib lihtsalt lapsi enda heaks töötama ja kamandab kõiki.

Nukitsamees

Oskar Luts
illustreerinud
Epp Marguste
Sari "TEA lastejuttude varalae-gas väikestele"
64 lk
kõva köide

Rõõmus kohtumine "Padjasõjas"

Olivia Saar

Õeldakse, et naer on terviseks, ja küllap see nii ongi. Hea tuju ja lustlik meel muudavad päeva helgemaks, silma säravamaks ning sammu kergemaks. Hea tuju annab hoogu ja indu ning kandub üle neilegi, kes nurgas norutama kipuvad. Nii et väärt asi see hea tuju!

Sellise väärt asjaga, täpsemalt rõõmsat meeleolu loova luuleraamatuga "Padjasõda" on saanud valmis kirjanik Heiki Vilep.

Juba valikkogu avaluuletus "Tere!" loob lustaka pildi väikesest Marist, kes naabritele teatab:

Mul on teie juurde asja – tuln tere ütlemas:

tere, tere, tere, tere!

Pea nüüd jälle tõttama.

Luuleraamatu põhitoon on meel-

Katri Haarde illustratsioon luuletusele "Kiire-kiire"

divalt perekeskne ja koduhõnguline, laste tegemistes ja mängudes on tunda isa-ema ligiolekut, osavõttu ja kaasaalamist. Eriliseks teevad valikkogu laste ja täiskasvanute vahelised suhted – väikesed vigurid, alaline naljaheitmine ning üksteise heatahtlik tõgamine-

gi. Pereliikmete kõrval on "Padjasõjas" tähtis koht ka kodu elutsevatel, mõneti üllatavatel loomadel-putukatel, näiteks uhke nimega kassil Edward Nortonil, köögiämblikul Albertil, kärbsel Bertal ja vaarikaussil Elfriidel.

Sellele pererõõmsale luuleraama-

tule on omapärased pildid joonistanud noor kunstnik Katri Haarde. Esmapiilgul lihtsates, kohati lapse joonistusi meenutavates, kuid sisu elamuslikult edasi andvates illustratsioonides on liikuvust, hoogu ning toredaid pildilahendusi. Kohtumine Katri Haardega, kellele need on esimesed raamatuillustatsioonid, äratav huvi tema edaspidise loometöö vastu, millega ta lasteraamatu kunstnikuna ilusa alguse on teinud.

Padjasõda

Heiki Vilep
illustreerinud
Katri Haarde
Sari "TEA lasteluule varalae-gas väikestele"
64 lk
kõva köide

Legendaarne Salme

Mari Karlson

10. novembril tähistame Salme Reegi 100. sünniaastapäeva

“Ma olen nii vana, et ma ise ka enam ei mäleta, kui vana ma olen!”

See Salme Reegi repliik teenis Elmo Nüganeni lavastatud Tšehhovi “Ivanovis” juba 1992. aastal peaaegu alati publiku aplausi.

Käesolev raamat Salme Reegist ilmub näitlejanna 100. sünniaastapäevaks ja on kirjalik jäädvustus sellest, mida ja kuidas juba oma eluajal legendaarseks saanud Salme Reek teatrisse ja teatripublikusse salvestas. Tegemist on (teatri)ajaloo raamatuga, mis hõlmab tänu Reegi tähelepanuväärselt pikale lavaelule üsna mahuka ajalõigu.

Raamatus on teatri- ja kultuuriloolisi mälestusi Salme Reegist, mida on kogunud Lea Arme. Tema on ka raamatu mälestuste-osa koostaja. Raamatu põhiosa moodustab valik teatriteadlase Eike Värgi valmivast doktoritööst “Näitleja loomingulise pikaajalisuse ja mitmekülsuse fenomen Salme Reegi näitel”.

“Legendid ei sure. Ajalikust inimesest võib saada legend, kui saatus seda soovib ja õnn soosib. Salme Reek muutus legendaarseks juba oma eluajal, ta oli näitleja, kes tegi oma tööd tõepoolest surmatunnini – näitlejasaatus oli tal õnnelik. Peaaegu seitsekümmend hooaega laval olla on meistrikläss. Ta oli valinud teatri, vahest nii mõnegi loobumise hinnaga isiklikus elus, aga

“Kui võiks otsast alata... Ma ikka läheksin oma poiste juurde. Paremini tahaksin teha. Kõike.” Keskööprogramm, 1973

ma usun, et see valik sai tasutud. Salmet teati, tunti, armastati. Kui keegi on end sulle lapsepõlves südamesse mänginud, siis ta sinna ka jääb. Igaveseks.”

Nii kirjutab raamatut sisse juhatades üks selle autoreist Lea Arme.

Teatriteadlane Eike Värk alustas Salme Reegi mälestuste talletamist

1984. aastal Eesti Teatriliidu jaoks. Neid kogunes kümne aasta jagu. “Salme Reegi raamat aitab meenutada ühte sajaprotsendiliselt teatrilise elu ja rohkem kui poolt sajandit teatriajalugu,” ütleb Eike Värk.

Kui me räägime Salme Reegist, meenub kõigepealt tema väike habras kuju ning seejärel – üks üle ühe, teine üle teise öla vaatamas – Rops ja ema Äse.

Eike Värk rõhutab Salme Reegi ainulaadsust nii tema näitlejatee erakordse pikkuse – 66 aastaga – kui ka sellega, et juba noorena mängis ta absoluutselt erinevaid poolusi, vanu naisi ja väikesi lapsi.

Lea Arme arutleb: “Kas pole see huvitav, isegi filosoofiline küsimus, et üks näitleja nii meisterlikult kehastab soorolli painest suhteliselt vabu inimitüüpe: kedagi, kellest kunagi saab mees, ja kedagi, kes kord oli naine? Väga rikas peab olema hing, kust on võtta materjali inimolemise mõlema pooluse ilmalootumiseks.”

Salme Reek. Noor vana daam

Eike Värk ja Lea Arme toimetanud Rait Avestik kujundanud Andres Tali Sari “Kuldsed elulood” 256 lk kõva köide

ilmunud

Identiteet
Milan Kundera
tõlkinud Leena Tomasberg
kujundanud Kristjan Mändmaa
Sari “Punane raamat” 143 lk

Oma teises prantsuse keeles kirjutatud romaanis “Identiteet” kirjeldab Milan Kundera kahe identiteedikriisis vaevleva armastaja omavahelisi suhteid, mis kulgevad fantaasia ja reaalsuse piirimaail. Kahe inimese lahkukaskvamise ja taaskohtumise taustal avaneb huvitav pilt armastusest, sõprusest ja vananemisest tänapäeva maailmas.

Oraakli öö
Paul Auster
tõlkinud Tiina Randus
Sari “Punane raamat” 202 lk kõva köide

Mõni kuu pärast toibumist peaaegu surmaga lõppenud haigusest astub 34-aastane romaani kirjanik Sidney Orr Brooklynis Cobble Hillis kirjatarvete poodi ja ostab sinise märkmiku. On 18. september 1982 ning järgmised üheksa päeva elab Orr selle tühja raamatukese lummuses, eksleb maailmas täis kummalisi ettekuulutusi ja segadusttekitavaid sündmusi, mis ähvardavad hävitada ta abielu ning kõigutada usku reaalsusse.

Pelagia ja punane kukk
Boriss Akunin
tõlkinud Vilma Matsov
408 lk pehme köide

Ehkki Pelagia lubab pühalikult end enam mitte ühegi juurdusega siduda, satub ta siiski saatuse tahtel kireva reisijaskonnaga jõelaevale, kust leitakse mõrvatuna end prohvetiks kuulutanud Manuila-nimeline mees. Nagu arvata, läheb lugu üha keerulisemaks ja viib Pelagia kaugesse paika, nii kaugesse, et sealt ei pruugi tagasiteed enam ollagi...

Kes siin oli?
Loomade ja lindude jäljed
Preben Bang, Preben Dahlstrøm
tõlkinud Kadri Jaanits
264 lk pehme köide, neljavärvitrükk

See käsiraamat on esimene põhjalik eestikeelne ülevaade mitmesugustest jälgedest. Peale jalajälgede annavad palju infot ka toitumislajad, väljaheidet, pesade jäänused, suled jms. Erinevad jäljed ja jäänused on raamatus rühmitatud jälgede tüübi ja neid jätnud loomade järgi.

Betti Alveri sõnad

Enn Lillemets

See raamat ei ütle palju neile, kes ei puutu kokku või ei haa ku Betti Alveri loominguga. Teadmised kirjaniku elust ei pruugi karvavõrdki suurendada tema kunsti mõistmist. Aga tõsiselt huvilisele võib taoline raamat avada veel mõned vaated ja lisada sügavusmõõdet Betti Alveri tundmiseks ja tajumiseks. Ning mõnele teisele siiski ehk anda tõuke vahetuks ja segamatuks ühenduseks tema loominguga.

Betti Alver ise oli ülinõudlik iga suguste loominguliste biograafiate ja elulookirjutuste suhtes. Ta hindas neid siis, kui asjatundlikkus ja usaldusväärsus liitusid kirjutamisandega, aga ei võtnud vastu odavat romantikat ja manipuleerimist, tundlemist, mis kokkuvõttes juhib eemale peamisest.

Siingi raamatus las rääkida isenda eest Betti Alveri sõnad. Ennekõike. Olulisim on loominguline elu. Esimest korda on nüüd ühtede kaante vahel kättesaadavad Betti Alveri vähesed teadaolevad trükkis ilmunud usutlused ja seiskohavõtnud aastaist 1930–1986, mis moodustavad kõneka terviku, et mitte öelda kunstnikukreedo, mis on ajas hämmastavalt vähe muutunud. Lisaks ehedaid hingepidemeid, ajastulõikeid

ja stiilinäiteid Betti Alveri enda kirjade ja päevikumärkmete kujul. Nende vahel on asetatud vägagi erineva taustaga inimeste mälestused ja päevaraamatukatted. Esimesed kommenteerivad teisi ja vastupidi.

Inimeste huvid, tähelepanu- ja mäletamisvõime on isesugused. Igapähega olid ka Betti Alveril oma jutud või vaikumised. Mälupildid iseloomustavad kõigepäält ikka mäletajat ennast. Aga seda enam tuleb esile ja muutub tähenduslikuks nende Betti Alverit hõlmav ühisosa.

Kogu isiksust, tausta ja õhustikku valgustav aines on jagatud kolme ajalismõttelisse ossa. Tinglikud rajatähised on seejuures Betti Alveri abiellumine luuletaja Heiti Talvikuga 1937. aastal ja viimase surm 1947. aastal. Kõige teatberohkem ja mahukam on kolmas osa, mis mõistetavalt põimub põhiliste elu- ja loomeküsimuste ning mäluniitide kaudu kahe esimesega.

Heiti Talvik tõuseb keskpunkti, ükskõik mis rakursist asja vaadelda. Betti Alveri luulesse taastulemise küsimus “miks elu tähetund on kordumatu?” ainult kinnitab seda. Heiti Talviku osa Betti Alveri luuletajakssündimisel ja -kasvamisel. Heiti Talvik kui loominguga vastupanu allikas, selgroo kasvataja. Käivitaja ja sõnumikandja. Lõpuni. Kui kirjade puhul on piirdutud Betti Alveri

sõnadega ja teisi pooli ei ole ära kuulatud, siis Heiti Talvik on erand, kelle napist säilinud korrespondentsist on kaasa võetud kolm kirja, mida ei sisalda kogumik “Legendaarne” (2004).

Lisaks Heiti Talvikule teises osas on võetud suured plaanid esimese osas Paul Viidingu ja kolmandas osas Svetlan Semenenko puhul. Kõik Betti Alveri teadaolevad kirjad Paul Viidingule „Tuulearmukese” järgsest ajajärgust elustavad parimal moel tollast vaimuvärsket ja iroonilist õhustikku. Kõik Betti Alveri teadaolevad kirjad Svetlan Semenenkole hilisemast perioodist annavad aga väärtusliku ja esindava sissevaate tema loomingulisse kööki.

Üks selle raamatu sihte on nii ja teisiti välja tuua inimesi, kes olid Betti Alveri manu erilisel oodatud: August Sang, Ott Kangilaski, Udo Väljaots, Voldemar Panso, Leo Anvelt, Eeva Niinivaara, Eila Kivikkaho, Vladimir Macura, Oskar Valdes, Anastassija Tsvetajeva, Urve Karuks, Svetlan Semenenko...

Betti Alver keeldus intervjuudest, ei tahtnud pildistamist ega lubanud end filmida. See on üldine teadmine. Ometigi oli juhuste, asjaolude ja inimeste kokkusattumisi, mille tulemusena on meil praegu lugemiseks usutlused ja valimiseks päevapildid. Mitte ülearu palju, aga on.

Betti Alver

Usutlused. Kirjad. Päevikukatted. Mälestused koostanud ja toimetanud Enn Lillemets ja Kristi Metste kujundanud Andres Tali fotovalik Tio Tepandi Sari “Kuldsed elulood” 528 lk kõva köide ümbrispaper

Põhjalik käsitletus Vana-Egiptusest

**Regine Schulz
Matthias Seidel**

Rooma keisrid, araabia õpetlased, varased rändurid ja miljonid nüüdisaegsed turistid, kes aastast aastasse Egiptusesse saavad, on langenud selle muistse kõrgtsivilisatsiooni erakordsesse lummusesse. Giza püramiidid, Karnaki tempellinn ja Kuningate org Tutanhamoni hauaga kujutavad endast ainulaadseid kultuuriväärtusi, mis on inimkonna ajaloos igaveseks koha hõivanud. Vaibumatu huvi keskmes on paljud Egiptuse iseärasused, mis teistsuguse kultuuritaustaga inimestes sageli kummastust tekitavad ning palju tänini püsivaid tõelisi või oletatavaid mõistatusi.

**Tõeliselt tähtis
ei tohi varju jääda**

Muistse tarkuse, müstiliste kogemuste ja peidetud aarete otsingud on juhtinud paljusid Egiptuse-huvilisi ikka ja jälle samade teemade juurde nagu näiteks sfinks ja Cheopsi püramiid, muumiad, vaaraode needus ning võimsa mõjujõuga sümbolid ja riitused. Selle peamine põhjus võib olla vaaraodega seotud monumentide muljetavaldav suurus ja vastupidavus, silmatorkav kontrast moodsa inimese kiirelt muutuva maailmaga.

Aina üle korratud arusaamad kerivad ühtelugu esile ja Vana-Egiptuse tõeliselt tähelepanuväärsed aspektid jäetakse pahatihti tahaplaanile. Viimaste hulka kuuluvad aga mitte üksnes vanade egiptlaste hämmastavad tehnilised ja administratiivsed saavutused, kõrgetasemeline kiri ja kirjandus,

Illustratsioon raamatust

arhitektuur ja kujutav kunst, vaid ka käsitletus maailmast kui tervikust, mis põhines looduse ülitäpsel jälgimisel ning milles teadus ja religioon olid lahutamatus kooskõlas.

Ometi võib selline maailmakäsitletus tekitada meis kergesti ettekujutuse, et Vana-Egiptuse ühiskond ja selle arusaamad olid staatilised, mistõttu nende uurimine ähvardab tihtilugu pinnapealseks jääda. Arvestades loen-

damatuid monumente, tohutut hulka raidkirju ja peaaegu hoomamatult rikkalikku arheoloogilist pärandit, mida tuhanded õpetlased päevast päeva avastavad ja uurivad, muutub pidevalt meie pilt Vana-Egiptusest ja laieneb sellele tsivilisatsioonile esitatav küsimuster.

Käesolev väljaanne püüab seetõttu luua küllaltki detailse käsitletuse Vana-Egiptusest demonstreerimaks selle

arengu mitmekesisust, kuid ei loobu samas üldist laadi tõdemustest, mis illustreerivad egiptuse kultuuri iseärasusi. Eesmärk on pakkuda tuttavat ja uut, baasteadmisi ja üksikasjalikku teavet koos põhjalike ülevaadetega Vana-Egiptuse ajaloolist, ühiskondlikust taustast ja religioonist. Samuti püütakse edasi anda egiptlaste endi poolt omaksvõetud arusaama maailmast kui tervikust.

**Mure mälestusmärkide
saatuse pärast**

Vana-Egiptuse rikkaliku ja mitmetahulise kultuuri sügav mõistmine peaks ühtlasi kaasa aitama selle maa materiaalse pärandi edasisele kaitsmisele ja säilitamisele. Inimkonna ühe suurima tsivilisatsiooni mälestusmärgid on tõsisel ohul vaatamata meie ajastu tohututele tehnilistele võimalustele.

Eeskätt rahvaarvu kontrollimatu kasv koos suureneva nõudlusega asustatava maa järele ning majandusseisu halvenemine üha kiirenevas tempos jätab negatiivseid jälgi Egiptuse allesjäänud muististele.

Samuti ei saa silmi sulgeda ihaldatud massiturismi kahetise mõju ees arheoloogilistele leiukohtadele. Paraku on lihtne tõde, et kõikvõimalikud ähvardavad ohud mälestusmärkidele on valdavalt tingitud inimtegevusest.

Rahvusvaheline plaan Egiptuse muinsusi kindlustada seisab vastamisi peaaegu lõputu vajadusega spetsialistide ja rahaliste vahendite järele.

Ulatuslike ja pöördumatute kahjustuste tõekssaamiseni pole jäänud palju aega. Lisaks sellele tuleb täiendavaid meetmeid tarvitusele võtta ka ülemaailmses võitluses illegaalse Vana-Egiptuse muinsustega äritsemise vastu.

Egiptus

*Vaaraode
maailm*

toimetanud

*Regine Schulz ja
Matthias Seidel*

tõlkinud

Olavi Teppan

540 lk

kõva köide

Kütkestav epohh Muljetavaldav juugend

Gootika

Arhitektuur.

Skulptuur.

Maalikunst

sisutoimetaja

Ene Lamp

koostaja

Rolf Toman

524 lk

kõva köide

Gooti kunst sündis 1140. aastatel Île-de-France'is. Algselt üksnes selle piirkonna katedraalide ja olulisemate kloostrite arhitektuuris väljendunud stiil sai peagi eeskujuks ka ülejäänud Prantsusmaale ning lõpuks kogu Euroopale. Uus stiil ei vallutanud mitte ainult sakraalset ruumi, vaid tungis üha enam ka ilmalikku ja privaatsetesse ruumi.

Gootika on esimene kunstiajaloo etapp, mille igast kunstiliigist on säilinud näiteid. Silmapaistvamad nende hulgas on rikkalikes variatsioonides katedraalid, kloostrid ja linnakirikud oma skulptuuride, värvirõõmsate akende, seinamaalingute, kullassepatööde ja raamatuillustratsioonidega.

Kõrvuti nendega vaimustavad tä-

nast vaatajat eripalgelised linnad, kindlused ning rikkalikult viimistletud sisustusega paleed.

Käesolev väljaanne kirjeldab gootika arengut selle mitmekesisuses. Alustades gooti arhitektuuri õitsenguga Prantsusmaal, visandatakse raamatus järgnevalt gootika varased mõjutused naabermaades.

Raamatus on artiklid gooti arhitektuuri erivormidest Inglismaal, "Saksa maades", Itaalias, Hispaanias, Portugalis, Põhja- ja Ida-Euroopas, samuti hilisgooti arhitektuurist Prantsusmaal ja Madalmaades. Esindatud on eri maade temaatiliselt varieeruv ja esinduslik gooti skulptuur ning maalikunst.

Perioodi vaatlust rikastavad erikäsitletused klaasimaalist ja kullassepakunstist, kataritest, paavsti paleest Avignonis, linnade arengust ja tehnilistest teadmistest.

Raamatu illustatsioonid annavad gooti ajajärgu temaatilisest ja ajalisest ulatusest rikkaliku ülevaate; kaks kolmandikku raamatu 780 fotost on tehtud spetsiaalselt selle väljaande tarbeks. Raamatu teevad väärtuslikuks plaanid, skeemid, sõnastik.

Artiklite autorid on oma ala tunnustatud spetsialistid.

Juugendstiil

Gabriele

Fahr-Becker

tõlkinud Triin Ploom

ja Olavi Teppan

sisutoimetaja Heie Treier

428 lk

kõva köide

Juugendstiili eesmärk oli kunsti ja elu ühendamine moodsa ajastu kujunemisejärgus. Ühiste ideede ja eesmärkide pinnalt püüti luua ühtset, kuid mitmekesist väljendusvormide kaudu aval-

duvat stiili.

Vasturääkivustele vaatamata lähtuvad juugendkunsti erinevad esinemiskujud sarnastelt alustelt. *Art nouveau* uurimisele spetsialiseerunud kunsti ajaloolane Gabriele Fahr-Becker kirjeldab raamatus "Juugendstiil" kõiki elulisi ja kunstilisi valdkondi hõlmava stiili mõju arhitektuuri, sisekujunduse, mööbli-, ehte- ja klaasikunsti, samuti keraamika, graafika ja maalikunsti edasisele arengule.

Fahr-Becker käsitleb juugendstiili eripalgelist kujunemist Šotimaal, Inglismaal, Prantsusmaal, Hollandis, Belgias, Itaalias, Hispaanias, Venemaal, Skandinaavias, Saksamaal, Austrias ja Ameerika Ühendriikides, arvestades üldist kirjanduslikku ja filosoofilist tausta ning iga riigi rahvuslikku omapära ja kultuuriteoreetilisi arusaamu.

Kuulsate kunstnike Charles Rennie Mackintoshi, Edvard Munchi, Josef Hoffmanni, Antoni Gaudí i Corneti, René Lalique'i, Louis Comfort Tiffany ja teiste kõrval vaadeldakse üksikasjalikult ka vähem tuntud kunstnike loomingut.

Art nouveau loendamatud, omavahel põimunud keerukad stiililised

allhoovused moodustasid kireva, ent ometigi selgelt välja joonistuva pildi sajandivahetuse ja 20. sajandi alguse kunstisuundumusest.

Autorist

Gabriele Fahr-Becker on õppinud kunstiajalugu, arheoloogiat ja filosoofiat ning kaitses 1970. aastal Müncheni ülikoolis doktoriväitekirja prantsuse *art nouveau* stiilist. Ta on avaldanud mitmeid uurimusi *fin-de-siècle*'i kunsti teemal ning organiseerinud näitusi nii Saksamaal kui ka mujal.

Raamatus on ka tuntumate kunstnike biograafiad ning ulatuslik sõnastik.

Autor kirjutab sissejuhatuses: "*Art nouveau*" esteetika on vastuolude esteetika.

Nende konfliktide loominguna kogemine nõuab vaatajalt kunstiteose visuaalsest tajumisest kaugemaleulatavat lähenemisviisi.

Loomulikult on iga stiil ainulaadne, ent *art nouveau* on ainulaadne stiilide hulgas. Ehkki *art nouveau* õitsengupeerioid vältas vaid 25 aastat, mõjutas see 20. sajandi kunsti arengut hämmastavalt palju."

Kolm käepärast trennijuhti

Kristiina Nurmis

Populaarne trenniraamat “Pilatese harjutusi” on saanud sel sügisel enda kõrvale kolm uut koduse treeningu käsiraamatut. Need on “Jõutreening kodus”, “Tugeva selja harjutusi” ja “Palliharjutusi”. Kõik tarvilikud väljaanded neile, kes soovivad lihtsate vahenditega kaunistada ja sära- vamaid välja näha ning keha ning seda- kaudu ka vaimu koduste harjutuste na- jal värske ning tervena hoida. Ja küllap on sügis oma kehaga süvenenult tegele- miseks ka üks parimaid hooaegu.

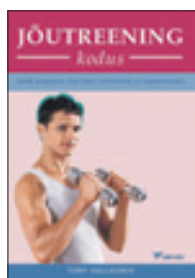
Inglismaa profitreenerite kirjutatud populaarsed raamatud võimaldavad kiiresti ja kerge vaevaga endale tren- ni tegemise põhitõed meelde tuletada ning lisaks uusi nippe kõrva taha pan- na. Loogiliselt üles ehitatud ja ohtra pildimaterjaliga varustatud õpikud pööravad lisaks rikkalikule harjutus- kavale tähelepanu organismi toimele, samuti ohtudele, mida vale treening endaga kaasa võib tuua.

Kõik treeningkavad algavad soo- jendus- ja lõdvestusharjutustega ning päädivad venitusharjutustega. Raama- tute lõpust leiab sõnaseletuste loetelu ja aineloeendi.

Vastupidavus ja ilu jõutreeningust

Jõutreeningu raamat on mõeldud nii algajale kui ka kogenenumale harras- tajale.

Raamatu sisesejuhatavad peatükid kõnelevad jõutreeningu olemusest, an- navad ülevaate inimese lihaskonnast, õigest toitumisest, treeningvahendi- test.

Jõutreening kodus

Tony Gallagher
tõlkinud
Kadri Viin
96 lk
pehme köide

Tugeva selja harjutusi

Jenny Sutcliffe
tõlkinud
Kadri Viin
96 lk
pehme köide

Palli- harjutusi

Crissie Galla- gher-Mundy
tõlkinud
Kadri Viin
96 lk
pehme köide

Jõutreeningu raamatu üks meelde- jäävaim peatükk räägib igapäevase võima- lusest oma kehakuju vastavalt soovile muuta. Rõhutatakse, et jõutreening ei pruugi tähendada muskliste kasva- tamist, vaid muudab meid vastupida- vaks ja tugevamaks, annab juurde energiat ja teeb meele rõõmsaks.

Raamatust leiame peatükid algajale ja kesktasemel tegutsejale, samuti pea- tüki isiklikust treeningkavast.

Iga harjutuse juures jagatakse ker- gesti jälgitavaid juhised koos illustree- rivate fotodega. Igale harjutusele on

lisatud ka keerulisem variant ja kombi- natsioonid varem õpitud harjutustest. Näidatakse, milliseid lihaseid konk- reetse harjutusega treenitakse.

Seljavalust priiks

Seljaraamatuid on eesti keeles ilmunud mitmeid. See on ka põhjendatud, kuna seljavalude käes kannatajate ja vaevus- tele leevenduse otsijate hulk on suur.

Nagu seljaraamatutes ikka, antakse siingi ülevaade selgroo ja selja lihas- konna ehitusest, levinud rühevigadest ja seljapiirkonna haigustest.

Jagatakse näpunäiteid, kuidas eri- nevat liiki valu ära tunda ja selle kor- dumist vältida.

Raamatu põhiosa on pühendatud harjutustele, mida vastavalt oma selja tüübile, terviseprobleemidele, treni- tuse tasemele ja eluviisile päevaplaani lisada.

Põhiharjutused jagunevad peatük- kide “Kogu selg”, “Ülaselg” ja “Alaselg” alla.

Iga harjutuse juures seletatakse lahti selle eesmärk ning üksikasjalik sooritusskeem. Võimalikke ohte silmas

pidades tuletatakse lugejale meelde küsimust, kas see harjutus talle sobib. Keerulisemate harjutuste juurest leiab märkuse kirjaga “Ettevaatust!” Nõrge- ma treenitusega inimestele pakutakse harjutamiseks kombinatsiooni kergem variant.

Painduvus ja lõbu palliharjutustest

Tõelised võimlemissõbrad on ilmselt palliharjutustega hästi kursis, keskmisele eestlasele on sellist laadi treening aga ilmselt veel uus ja läbi proovimata.

Palliharjutuste olulisema kasuna ni- metavad autorid lihaste tugevdamist ning tasakaalu ja painduvuse paranemist.

Võimlemispall on ka väga mitme- külgne vahend üksikute lihasgruppide toonuse tõstmisel ja tugevdamisel.

Kõiki palliharjutusi saab sooritada ka pingil, kuid pallil on neid tunduvalt mõnusam, mugavam ja lõbusam teha.

Šveitsi füsioterapeutide mõneküm- ne aasta tagune avastus, et mängupalli on võimalik kasutada edukalt vigastus- test paranevate patsientide taastusravis, on kogunud seminaride ja õpitubade kaudu populaarsust ka tipp- ja hiljem harrastussportlaste seas.

Nüüdseks on võimlemispallist saan- nud *fitness*-spetsialistide ja harrastus- sportlaste seas populaarne ja tunnusta- tud treeningvahend.

Lisaks antakse ülevaade palli õigest kasutamisest, soojendus- ja lõdvestus- harjutustest.

Põhirõhk on raamatus harjutustel, mis jagunevad peatükkide “Kereliha- ste treenimine”, “Lihastöö”, “Venitusharju- tused” ja “Lühitreening” vahel.

Valmis koguteose Saaremaa 2. osa

Maret Pank,

TTÜ Kuressaare Kolledž

Koguteose Saaremaa teise köite koostamiseks ja toimetami- seks kulus pärast esimese köite ilmumist 2002. aastal veel üsna mitu aastat, kuid nüüd võivad saarlased ja Saaremaast huvitatud inimesed teata- va rahuloluga tõdeda, et 1990. aastate algul kavandatud mahukas ettevõt- mine on lõpuks teoks saanud. Täien- davalt oleks ehk veel vaja biograafilist leksikoni, mis võiks ilmuda koguteose 3. köitenä.

Ei ole halba ilma heata: ebatavaliselt pikk koostamise ja toimetamise aeg on kogumiku kvaliteedile kindlasti ka- suks tulnud, sest viieteistkümne aasta jooksul toimunud maailmapildi avar- dumine ning kättesaadavate tehniliste vahendite kvaliteedi märgatav tõus on nii mahuka töö juures oluline.

Saaremaa 1. osa (Loodus. Aeg. Inime- ne) ilmus Eesti Entsüklopeediakir- jastuse väljaandena ja sisaldas kolme alajaotust nimetustega “Loodus”, “Rah- vas ja rahvakultuur” ning “Kultuur”.

Saaremaa 2. osa ilmutab kirjastuse Koolibri trükisena ning sisaldab seitset peatükki.

Väga mahuka käsikirja koostamisel

osales poolsada autorit ja toimetajat, lisaks kasutati kohalike konsultantide abi.

Ajaloo osa toimetab emeriitprofes- sor Enn Tarvel. Autoritena on kaasatud rida professionaalseid ajaloolasi nagu Aivar Kriiska, Marike Mägi, Mati Laur, Kersti Lust jt.

Saaremaa ehituskunsti ja arhitek- tuuri omapära vaevavad oma kirjutis- tes sellised tuntud autorid nagu Kaur Altoa, Juhan Maiste, Liivi Künnapu ja Lilian Hansar.

Majanduse mahuka peatüki toi- metas Heino Kään. Autorid on Alfred Kasepalu, Ants Ilus, Arved Luts, Bruno Pao, Toivo Meikar, Maie Pihlamägi, Paul Tamkivi, Endel Püüa jt.

Hariduse peatüki toimetab Saare- maa muuseumi teadusdirektor Olavi Pesti, autoritena on kaasatud Lembit Andresen, Külli Rikas ja Veiko Vihuri. Käesoleval ajal EELK Saarte praosti- na teeniv ning lähiajal Tartu Ülikoo- lis doktorikraadi kaitsev Veiko Vihuri koostas peatüki saare usu-elu ja kirikute ajaloost.

Saaremaa tervishoiu ja sotsiaal- hoolduse arengut läbi mitme sajandi kirjeldab Tartu Ülikooli meditsiiniaja- loo lektor Ken Kalling.

Teda on selles töös abistanud rida kaasautoreid: Madis Allik, Reinhold

Birkenfeldt, Anti Liiv, Helvi Koppel, Helbe Merila-Lattik, Hermann Vahter.

Paljude saarel sündinud inimes- te ettevõtlikkus, teotahe ja energia ei mahu kuidagi ära väikesele kodusaar- rele, vaid nõuab sootuks avaramat elu- ruumi. Saarlaste tegevust ja ettevõtmisi väljaspool Eestit tutvustavad Mall Jõgi- Kaevats ja Olavi Pesti.

Käsikirja koostamist, mida vedas TTÜ Kuressaare Kolledži osakonna- na töötav Saarte Instituut, toetas Eesti Kultuurkapital ja Kohaliku Omaalgatuse Programm. Saaremaa Muuseum lubas tasuta kasutada oma rikkalikku fotokogu ning muuseumi töötajad osale- sid käsikirja koostamisel asendama- tute konsultantidena.

Saaremaa 2. Ajalugu, majandus, kultuur

autorite kollektiiv
1136 lk
kõva köide

Suur abi reisijuhist Pariisis

Tiia Laul

Haarasin “Silmaringi” reisi- juhtide sarja kuuluva Pariisi- raamatu kaasa üsna viimasel minutil enne ärasõitu. Ka abikaasa oli juba paar Pariisi tutvustavat raamatut muretsenud. Esialgu plaanisimegi han- kida viimasena võetust vaid lisainfot, tegelikkuses oli see aga kogu reisi vältel kõige kasutatavam reisijuht ja infoalli- kas.

Raamatu vajalikkust tajusime juba lennukis, kus me sisuliselt esimest kor- da saime maha istuda ja plaani pida- da. Et saabumispäev oli kuu esimene pühapäev, otsustasime äsjaloetud info (kuu esimesel pühapäeval on paljud muuseumid tasuta) ka ära kasutada: kõigepealt Picasso muuseum, mis pidi suletama varem ning seejärel Pom- pidou keskus, mis oli kauem avatud. Külastasime oma reisi vältel päris palju muuseumi ning seetõttu osutus väga aegasäästvaks teadmine lahtiolekuaegadest ja puhkepäevadest, mis kõik olid reisiraamatus täpselt kirjas. Ainsana oli eksitav Dali muuseumi lahtiolekuaeg. Tahtsin oma tavamuuseumitest üks- jagu tüdinenud teismeliste näidata natuke teistlaadset kunsti ja selle eks- poneerimise võimalust, kuid paraku

ei õnnestunud muuseumi avatud uksi eest leida isegi mitte kolmandal katsel.

Väga väärtuslikuks osutus raama- tu lõpulehekülgedel paiknev detailne linnakaart – seda oli hoopis mõnusam kasutada kui ligi ruutmeetrise pindala- ga tavalist linnakaarti. Lisapluss oli ka reaalsusele vastav metroo- ja RER-ron- gide kaart.

Pariisis on pea iga maja omaette vaatamisväärsus, aga parimagi tahtmi- se juures ei jõua kõigisse neisse sisse astuda või neid põhjalikumalt uurida. Seega osutusid ülevaatlikeks ja just pa- rajal määral infot andvateks ka linna- osade ruumilised kaardid.

Raamatus väljapakutud jalutusra- dasid me küll teadlikult ei kasutanud, aga ühele või teisele neist sattudes lu- gesime raamatust lisa.

Silmaringi reisijuht. Pariis

Alan Tillier
tõlkinud
Lore Listra
448 lk
pehme köide

ilmunud

Hispaania keel 24 tunniga

Maria Teresa Gonz  les N   ez, Maria Marta Alice Loessin, Francesca Angrisano
tõlkinud Merike Steinert
240 lk
pehme köide + CD

Õpiku 24 peatükis käsitletakse igap  evaeltu tähtsamaid teemasid. Iga olukorra jaoks leiab õppija olulisemad väljendid ja vajaliku sõnavara. Tunni juurde kuulub ka grammatikaosa, eraldi on välja toodud viited eranditele.   ppet  kkide juurde kuuluvate harjutuste abil on võimalik õpitud korrata ja kinnistada. Kaasasoleval CD-l on dialoogid kuulamiseks, kaasara  kimiseks ja -lugemiseks.

Toitumisõpetus

Iina Kalbri
136 lk
pehme köide

Raamat on mõeldud toitlustus- ja majutusvaldkonna erialade (kokk, kelner, klienditeenindaja jt)   pilastele õppimiseks, kordamiseks, kutse-eksamiks valmistumiseks ja jääb abiliseks ka peale kooli lõpetamist. Vajalik abi ka täiend- ja   mber  pes osalejatele. Koostamisel on aluseks võetud ainult teaduslikult põhjendatud materjal. Teooriale on lisatud kinnistavad ülesanded ja harjutused. Raamatu valmimisele aitas kaasa toitumisteaduste doktor Tagli Pitsi.

Taskud

Anna Grünthal
42 lk
pehme köide

  mblust   de tehnoloogias on üks raskemaid võtteid taskute   mblemimine. Kutsekoolide tarvis koostatud õpperaamatus on ära toodud 12 enamkasutatavat taskuliiki. Iga taskuliigi kohta on toodud selgitav töökirjeldus, foto valmis tasku proovilapist ja õmblemiseks vajalike detailide nimestik. Tasku   mblemise t   j  rjestus ja tehnoloogiakaart on lisas.

  pik on mõeldud kasutamiseks eelkõige   mbluseriala õpetajatele ja õpilastele, aga ka kõigile neile, kel huvi erineva raskusastmega taskuid iseseisvalt   mmelda.

Sõbrad t  hemaal

Marika Kuusmann, Kristel Kadapik
64 lk
pehme köide

Viieaastase lapsega on lõbus mängida ja samal ajal õppida. "Sõbrad t  hemaal" on koostatud laste keele ja k   ne arendamiseks ning lugema ja kirjutama õpetamise eelt   ks. L  hemaks tutvumiseks iga tähega saab kasutada jutukest, h   limise õpetust, n  pum  ngu, kirjajarjutust ja jutustamist.

Jussikese matemaatika

Tiina Kauk, Sirje Reinla
44 lk
pehme köide

T   vihikus on palju huvitavaid vaatlemis-, v  rdlemis-, r  hmitamis-, j  rjestamis-, loendamis-, m   tms- ja arvutamis  lesandeid, mida võib teha iseseisvalt või koos isa, ema või lasteaia  petajaga. T   vihiku teine, täiendatud ja parandatud trükk – uued pildid ja uued ülesanded.

  mbliku kahek   ne Lutsuga

**Mare M   rsepp
Ingrit Toomtal**

Ämblik ronib klassi raamatu-riiulis ja näeb uut raamatut.

"Ohhoo! Seda siin enne polnud. "Kui Arno isaga koolimajja..." Oskar!" hüüab ämblik kõrval rippuvale Oskar Lutsu portreele. "Sinu Tootsi-raamat on jälle välja antud!"

Oskar Lutsu pilt seina peal: "No mis sa kostad! Küll aga loevad! Vaata, kas saad sisse ja räägi mulle, mida seal näha on!"

Ämblik: "See on sihuke ilus piltidega raamat. Alguses on fotod ja jutt vana aja koolielust ja pilte sinu kooliasjadest ja sinu perest. Sina oled siin väikese poisina. Ja Palamuse koolimajast. Et kuidas kõik oli ja mispidi. Isegi k  stri ja õpetaja elutubade pildid on."

Luts: "Ainult pildid? Või ikka juttu ka?"

Ämblik: "See tundub nagu ekskursioon Palamusele ja vanasse koolimajja. Eespool on rohkem pilte ja fotosid, lühikene seletus all. Siis hakkavad pike-mad lood peale."

Luts: "Aa, need! Neid ma tean, mõned on peris naljakad välja tulnud! Kiire saapan   pide lugu ja lahing kirikumu  isa poistega ja parve p  hjalaskmine ja Tootsi kutsikalugu."

Ämblik: "Siin on ka peatükk ta-masseri raudadest. Igavesti vahva pilt juures!"

Luts: "See oli, jah, üsna hoogne lugu! Hea, et värvilised pildid on sisse pandud, see annab asjale mekki juurde."

Ämblik: "Vaata, siin on lugude all m   ne s   na kohta seletus. Pilt on ka juures."

Luts: "Või nii. Noo jah, need on ju vanema aja asjad. T  nased inimesed ei saa nendest muidu aru, kui pilti ei näe. See on hea, et s   nad on ära seletatud. Need j  tt ja krihvel ja tomahook – kes neid tänapäeval enam teab või m  le-tab. Nii võib lugejale mu lugu ju hoopis arusaamatuks jääda. Ja ega's õpetaja ei j   ua ju kah kogu klassile seletada."

Ämblik: "Jah! Ja mine tea, kas kõik isad-emadki kodus oskavad."

Luts: "Mina jälle ei saa tänaste laste jutust tihti aru. M   ni niisugune tore Tootsi moodi poiss, aga mis ta räägib – aa-tee-emm, emm-pee-kolm... Kuulan seda nagu tolmuahv."

Ämblik: "Kui sa omal ajal need jutud kirjutasid, kas arvasid ka, kuidas

saja aasta pärast lapsed neid loevad?"

Luts: "Ole nüüd, kus ma seda! Ma mõtlesin, et hea, kui keegi üldse neid loeb, eks oli ju ka igasugust ütlemist."

Ämblik: "Ega sa neid lastele ei kirjutanudki vist?"

Luts: "Ega jah, ma nii rohkem oma lõbuks. Vend Tutt küll kuulas ja naeris, aga lastele ma seda mitte ei mõelnud – mitte nii nagu hiljem näiteks "Nukit-sameest".

Ämblik: "Aga näe, nad nüüdsel ajal k  sivad lastel seda "Kevadet" lugeda! Vahel kohe õige noored, nii k   mne-aastased, muudkui lugegu. Olen n  i-nud küll, m   ni on õige hädas, kurdab, et paks raamat ja palju v   raid s   nu sees."

Luts: "See piltidega paistab nagu õhem olema? Igatahes kogu "Kevade" seal küll sees pole."

Ämblik: "Oot, ma vaatan. Jah, näed, siin ongi öeldud, et kuni j   ludeni. Pilt on kah j   ludest."

Luts: "Eks ma algul selle portsu ju

kirjutasingi. Hiljem alles tuli m   te, et kirjutan edasi."

Ämblik: "Jah, siin taga on veel hulk pildiridu. Need ongi sellest, mis teises osas tuleb. Kuule, see on ju päris asja-lik raamat tulnud! Pole nii mahukas, v   rad s   nad on ilusti ära seletatud ja pildidki juures! Tubli, Oskar!"

Kui Arno isaga koolimajja j   dis...

Aili Kalavus, Mare M   rsepp, Mare Hunt, kaanekujundus Herki Helves
fotod Aldo Luud
136 lk
k  va köide

Teaduse ühtsus samade kaante vahel

   lo Ugaste

professor, füüsika-matemaatikadoktor

Esimest korda on põhjaliku eestikeelse raamatuna esindatud biofüüsika ja arstiteaduslik füüsika. Praegusel ajal ei saa füüsika piirduda vaid eluta looduse uurimisega ning samal ajal ei ole võimalik kaasaegset meditsiini ega ka bioloogiat ette kujutada ilma f   sikata. Just sellisena k  sitles neid teadusharusid itaalia õpetlane Santorius (1561–1636), kes rajas oma uurimused m   tmsitele ning

sooritas bioloogiliste ja arstiteaduslike probleemide lahendamiseks matemaatilis-füüsikalisi arvutusi. Tema järgi sai raamat ka pealkirja. Nagu märgib raamatu eess   nas Tartu   likooli professor Arvi Freiberg, oleksid tänapäeva bioloogia ja meditsiin mõeldamatud ilma moodsate arvutite, aparatuuri ja tehnoloogiata, mis enamasti kõik pärinevad f   sikalaboritest. Niisiis lähtub raamatu ülesehitus kõige n   disaegsematest arusaamadest teaduse ühtsusest.

Raamatu autorid Peter Holmberg (Helsingi   likooli emeriitprofessor), Juha Perkki   (Helsingi   likooli dotsent ja füüsika vanemõpetaja Mikkel

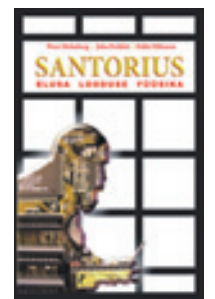
tik  rgkoolis) ja Erkki Hiltunen (Vaasa   likooli f   sikalektor) on tuntud Soome teadlased ja   ppej   d, kelle sulest on ilmunud mitmeid kõrgkooli- kui ka g  mnaasiumi  pikuid.   pikuna kasutatakse "Santoriust" Soome juhtivates ülikoolides (Helsingis, Jyv  skyl  s jm).

Õpiku eestikeelse tõlke viimistlemisel osalesid Tartu   likooli   ppej   d ja teadurid Peet-Henn Kingisepp, Jüri Vedru, Hanno Ohvril, Kalle Kepler ja Arved Vain, kelle t  n  v   rne töö erialase keelemaastiku korrastamisel ja normeerimisel on heaks näiteks füüsikute ja meedikute loovast koostööst.

Raamat on mõeldud eelkõige bio-

loogia ja meditsiini erialade tudengitele, kellele see võiks olla üks p  hi  pik. Kuigi raamatu suurt mahtu arvestades ei kattu see ilmselt ühegi Eesti kõrgkoolides õpetatava aine programmiga, on käsiraamatuna sellest kindlasti palju abi, sh kõrgkoolide   ppej   dudele ja g  mnaasiumi  petajatelegi, aga miks mitte ka laiemale lugejaskonnale, kuna seal sisalduvad ülevaated biomehhaanikast, bioelektrilistest nähtustest, meditsiinis laialdaselt kasutatavate biomaterjalide füüsikast, kaasaegse meditsiini uurimismeetodite (tomograafia, r  ntgen- ja magnetuuringute, ultrahe-liuuringute jms) füüsikalistest ja teh-

nilistest alustest ning kiirgusf   sikast, kuna need on asjad, millega patsiendid tänapäeval arste külastades peaaegu igapäevaselt kokku puutuvad.

Santorius

Elava looduse füüsika Peter Holmberg, Juha Perkki  , Erkki Hiltunen
784 lk
k  va köide

ilmunud

Raamatu teisest osast leiate 52 vahelille liigi kirjeldused, mille juures suurepäraseid fotod.

Eesti eest ja Eesti tõttu

Lennart Meri. Foto Mart Trummal

Bestsellereid sõna tõsisel mõttes Eestis ei ilmugi, selles osas on edetabelikohad küllaltki eksiivad. "Poliitiline testament" on õigupoolest järg Lennart Meri kahele eelmisele "Eesti mõtteloo" sarjas ilmunud kõnederamatule: "Presidendikõned" (1996) ja "Riigimured" (2001). Mõlemat saatis edu, "Presidendikõnedest" on ilmunud kaks trükki. Küllap kahe esimese raamatu omanikud soovisid nende kõrvale riilisse kolmandatki. Pealegi eristab "Poliitilist testamenti" kahest eelkäijast asjaolu, et seal ilmunud kõned ja kirjutised on valdavas osas eesti laiemale publikule senitundmatud või kättesaamatud, sest need on enamasti peetud või ilmunud välismaal.

Tundmatu tekitab alati elevust ja huvi, ka ootust leida selle kaudu universaalne võluvõti juba teadaoleva juurde. Ametist lahkunud presidendina nägi Lennart Meri asju distantstilt, üldistavamalt ja vabamalt, mis muutis ka tema vaatenurki. Tema esinemised on kõigele lisaks kirjanduslikult nauditavad ja stilistiliselt viimistletud. Nüüd on need kõned juba osa Eesti ajaloost.

Presidentuurijärgne missioon

Taasiseseisvunud Eesti on noor riik. Kõik selle riigi senised presidendid on meie kaasaegsed. Üks Meri fenomene on tema isiklik mälu, mis ulatub sõjaeelse Eesti Vabariigi aega.

Tema jaoks on Eesti kõigi okupatsioonide kiuste alati kuulunud Euroopasse. Võõrvõimu aastatel oli Lennart Meri karismaatiline kultuurikandja, kes kõneles kirjanduse ja filmi kaudu iseolemise ja isendaks jäämisest. See

andis talle võime näha riikliku ja kultuurilise iseseisvuse hädavajalikkust globaliseerivas maailmas. Mõlema tagamine jäigi pärast otsestest riigimuredest vabanemist tema põhiliseks missiooniks – Eesti eest ja Eesti tõttu. Ta tõestas oma isikuga, et haritus ja vaimsus ühelt ning poliitiku elukutse teiselt poolt ei tarvitse olla vastandid.

Kas kinkeraamat või kohustuslik kirjandus?

Lennart Meri presidentuurijärgne eesmärk on meenutada nii eestlastele endile kui ka kogu maailmale meie riikluse päritolu ja kujunemist ning tõestada selle arenguvõimelisust.

Eesti poliitilise eestkõneleja roll kõige kõrgemal tasandil jätkas sujuvalt Meri tegevust presidendina. "Poliitilises testamendis" ilmneb tema võime kõnetada maailma eestlasena ja maailmakodanikuna, asetamata seejuures kumbagi rolli tähtsamale kohale.

Raamatu ostjaid on tihti peale tunduvalt rohkem kui selle lugejaid. Arvatavasti ei jää "Poliitiline testament" siiski riulikaunistuseks ega (noor)poliitikute käsiraamatuks.

Võõrsil esitatud kõned annavad ettekujutuse, millisenä võisid näha meid ja meie riiki neid kõnesid kuulnud inimesed.

On oluline teada, millist käitumist ja millist mõttelaadi meilt eeldatakse. Lennart Meri kehastas omamoodi eestluse etaloni, millest allapoole ei tohi laskuda.

Samuti võttis Lennart Meri nii võõrsil kui ka kodumaal sõna paljudes pakilistes küsimustes, mis pole oma aktuaalsust kaotanud ka tänase päeva seisuga.

Uued raamatud sarjast "Eesti mõttelugu"

Sarja 76. raamatuna on ilmunud TÜ võrdleva usuteaduse professori Tarmo Kulmari artiklite kogumik "Tõsilood muinasrahvastest". Tänapäevane hari-dussüsteem nõuab, et õppejõud tõestaksid ennast eelkõige võõrkeelsetes väljaannetes, kusjuures emakeelsele lugejale jääda tihhti võlgu. Usundiloolasena rahvusvahelise tuntuse võitnud Tarmo Kulmar on oma osa sellest võlast käesoleva raamatuga kustutanud. Tema 32 artiklit annavad võimaluse tutvuda muistse Peruu, Hiina ja muinasaegse Eestiga.

Eesti mõtteloo 77. raamatuna on ilmunud "Õiguse jõud" – valimik väljapaistava Eesti riigimehe, juristi ja diplomaadi Ants Piibu (1884–1942) artiklitest ja kõnedest. Läbi nende kirjutiste on võimalik jälgida Eesti riiki sünnist ehk tunnustamisest kuni Teise maailmasõjani ning iseseisvuse kaotuseni. Ants Piibu teaduspärand on – eriti rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja kaubandusõiguse valdkonnas – ka kaasajal vajalik tunnetuslik sild õigusliku järjepidevuse elluviimisel tänases Eesti Vabariigis.

Poliitiline testament

Lennart Meri

Sari "Eesti mõttelugu"

75. raamat

272 lk

kõva köide, ümbrispaaber

Tagahoovide värvikus

Jutustus "Tagahoovis" on Oskar Lutsu kordumatu jutustamisvõime ehe näide. Luts käristab päevapiltliku kombel igapäevasest elu-olust välja kõige eredama osa ning lubab ilma autoripoolse moraliseerimiseta kõigil värvikatel tüüpidel iseendiks jääda. Ometi ei muutu elupiltide argine räpasus sõnaliseks roppuseks. Luts pole agulist kirjutades

kaugeltki mitte puine naturalist. Raamatusse on tegelaste prototüüpidenä jõudnud paljud kirjaniku tutvusringkonda kuulunud inimesed, kuid tegevuse keerdkäigud on siiski välja mõeldud. Peategelaseks on siin Tagahoovise oma elanike paralleelselt kulgevate elusaatustega, millest on antud läbilõige nagu meekärjest.

"Tagahoovis" ilmus esmakordselt 1933. aastal, kuid kõnetab tänapäevast Eestit endise ärksuse ja teravusega.

Küllap on praegugi igal puulinna-kute asukal isiklik Tagahoov. Uusi kodukootud enesega rahulolevaid Säina-seid ei tule kaugelt otsida, nagu ka Ti-bilkineid ja Belskeid, kes kiruvad põrgu põhja "neetud Tõuhhooniat" ja ootavad pikisilmi kunagiste aegade tagasitulekut. Vinkeladvokaat Vindid on aga lausa maa sool. Üldiselt on Tagahoovi asukad äärmiselt visa ja elupõline rahvas. Nad kasutavad pinnalpüsimiseks kõikmõeldavaid õigeid ja kõveraid teid ning Luts suhtub sellesse suure mõistvusega.

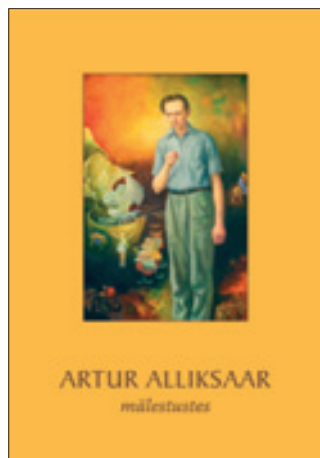
Tagahoovis

Oskar Luts

264 lk

kõva köide

Artur Alliksaar mälestustes

Artur Alliksaar mälestustes

Koostanud Henn-Kaarel Hellat

240 lk

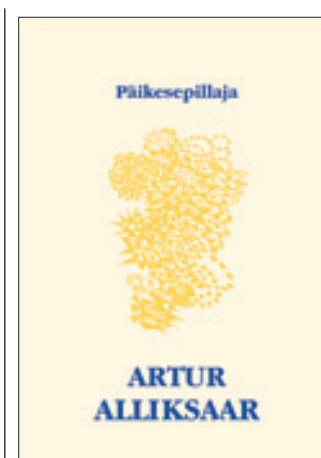
kõva köide

"Artur Alliksaar mälestustes" on meie luule viimaseks romantikuks nimetatud poeedi kaasaegsete katse jõuda läbi müüdi Alliksaare kui inimeseni. Või vastupidi, tundes teda kui sõpra, kaaslast ja mentorit, purustada kivinema kippuv ettekujutus temast boheemlaste toonase kuningana. Artur Alliksaar (1923–1966) elas kirjandusele ja kirjanduses, tema käest kätte leviv ja tema enda poolt ette kantud luule oli imet-

luse objektiks. Henn-Kaarel Hellati ja Matti Vaga meenutused annavad pildi sellest, kuidas koondus sõpruskond, kus Alliksaare arutlusi ja luulet kuulati, kuidas ilmusid tänuilukud kuulajad ja vaidlejad ning sel pinnal sõprus tekkis.

Alliksaare päikeseline isiksus võib tagantjärele luua illusiooni, et 60. aastate algus oli kirjandusele eriti soodne aeg. Seda ilustavat väljamõeldist aita-vad muuta raamatus ilmunud Alliksaare enda kirjad nii sõpradele Eino Lai-nevoole ja Rein Sepale kui tolleaegsetele kirjanduspoliitika ametnikele Leida Tigasele ja Otto Sammale. Kirjaniku laagriteekonna tagamaid avab Paul-Eerik Rummo.

Põlvkonnakaaslaste Leo Metsari ja Otniell Jürissaare mälestusküllud näitavad Alliksaare kujunemisteede trotslikuks ja väljakutsuvaks pilkajaks, millisenä tundis teda Andres Ehin. Menu üliõpilaskonna seas, Werner ja Ülikooli kohvikute kirjanduslike seltskondade eriline õhkkond on loonud Alliksaarest müüdi kui mängulisest mentorist, kes kindlasõnaliste juhiste andmise asemel teistele loojatele loomingulisi impulsse jagas. Nõnda meenutavad ja jäädvustavad teda veel Ain Kaalep, Madis Kõiv, Ain Raitviir, Henno Arrak, Ave Alavainu, Ilmar Anvelt ja Mirjam Peil.

Päikesepillaja

(6. trükk)

Artur Alliksaar

440 lk

kõva köide

Alliksaare loomingut tähelend kestab tänaseni. Seda tõestab mahuka luulekogu "Päikesepillaja" kuues, uuendatud väljaanne. Artur Alliksaare luulepärandi suuremat osa koondav köide pakub lugejale kirjaniku kustumatu sõnajõu täielikku ilmutust. See on raamat, mida on raske ühe hingetõmbega kaanest kaaneni läbi lugeda, kuid mis köidab ja puudutab mitmete põlvkondade lugejaid.

Kas elulugu lepitab?

Kristiina Raid

Olin tänavusel Göteborgi raamatues-sil Imbi Paju raamatu “Tõrjutud mälestused” edu tunnistajaks. Raamat on nüüdseks ilmunud soome, eesti ja rootsi keeles, ilmumisejärke ootavad norra, vene ja ingliskeelsed väljaanded.

Vastab “Tõrjutud mälestuste” autor Imbi Paju.

Millega ise seletate säärast edu ja huvi nii Põhjamaades kui ka Eestis?

Ma arvan, et minu raamatust leiab lugeja Eesti loo kaudu kurjusele palju laiema perspektiivi. Ma püüan näidata, mis juhtub n-ö väikese inimesega, kui ta jääb riikidevahelise vägivalda hammasrataste vahele. Ilmselt on lääne maailm täna oluliselt empaatilisem inimeste kannatuste vastu. Näiteks kuus aastat tagasi, kui ma selle uurimustööga alustasin, oli ka Eesti emotsionaalne kliima palju aneemilisem. Ma räägin seda lugu nii, et see kujuneb osaks euroopalikust narratiivist.

Meil kõigil on oma minevikulugu, mille kohta ühest tõde vormida pole võimalik. Kas kindlat tõde ongi üldse olemas?

Lääne väärtusmaailmas on mingid üldised väärtused, millele me tuginema. Ilmselge tõde on see, et NKVD tegevus ja hävituspataljoni töö oli kuritegelik.

On selge, et Vene NSV kriminaalkodeks ja selle kasutamine on inimvaenulikkuse musternäide. Samamoodi on maailm oma hinnangu andnud holokaustile – see oli võigas aktsioon lääne kultuuriruumis. Teine asi on uurida, kuidas üksikinimest mõnikord sunniti nende vägivaldsete organisatsioonidega liituma ja neis tegutsema.

Kas kümme aastat tagasi oleks olnud selle raamatu kirjutamine mõeldamatu?

Kümme aastat tagasi oleks selle raamatu kirjutamine olnud võimalik, kuid siis olid meie inimestel teised mured – kõik ju muutus väga kiires tempos. Nüüd on ühiskond rahulikumaks muutunud ja inimestel rohkem hingelist jõudu ka sügavamate vaimsete asjadega tegelemiseks. Ka mina ei olnud kuus aastat tagasi uurimustööd alustades veel küps nõnda kirjutama, nagu ma seda täna teen.

Ärgitate oma raamatus mineviku kohta küsimusi esitama. Aga kui vastused on nii valusad, et võtavad inimestel lisaks jutustamissoovile ka suhtlemisvõime?

Ma tean, kui haavatav võib olla inimene, kes oma looga välja tuleb. Püüan oma raamatuga alustada seda rasket avanemise ja rääkima hakkamise protsessi.

Raamatu venekeelne väljaanne alles

ootab kirjastamist. Olukorras, kus integratsioonivanker krigisesdes allamäge veereb, tundub teie raamat ju otse õli tulle valamisena?

Mina vaatan integratsiooni hoopis positiivsemalt, kuna elan osa ajast Helsingis, kus ajakirjanikuna püüan jälgida maailmasündmusi ning vähemusrahvaste ja sisserändajate probleeme laiemalt. Minu arvates läheb meil just nüüd integratsiooniga hästi – vene keelt kõnelevad õpilased on rahulikult omaks võtnud uued eestikeelsed õppekavad ja rohkem huvitatakse ka Eesti ajaloost. Ma tõesti loodan, et minu raamat aitab mõistmisele kaasa.

Täna on veel vara küsida, kuidas too nane mõjutab tänaste kolmekümnes-te (nn võitjate) põlvkonda. Raamat on ju ajalises mõttes pooleli?

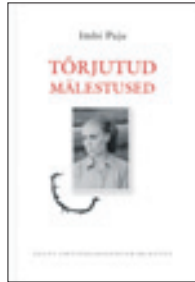
Jah, raamat on kronoloogiliselt pooleli, aga ma loodan, et mu raamat inspireerib teisi seda kronoloogiat jätkama, näiteks uute jutustuste ja muu loomingu kaudu.

Tõrjutud mälestused

Imbi Paju

287 lk

kõva köide

“Ma räägin seda lugu nii, et see kujuneb osaks euroopalikust narratiivist,” lausub Imbi Paju. Foto Toomas Dettenborn

Valmis hiigelteos erilisest ajastust

Jaan Tamm

EEK ühiskonnateaduste toimetuse juhataja

Lähipäevil ilmub viimane osa mahukast, neljaosalisest koguteosest “XX sajandi kroonika. Eesti ja maailm”. Teos, mille kolm varasemat osa on lugejatele kättesaadavad alates 2002. aastast (2. kd 2004, 3. kd 2006), hõlmab eelmist sajandit tervikuna ning 19. sajandi viimast, 1900. aastat. Kokku on kroonik vaadelnud 101 aastat.

Nii nagu varasemate köidetegi puhul, ei alga ka neljanda osa sündmustik mitte kalendriaasta algusega, vaid 1981. aasta 21. jaanuariga, mil USA värske president Ronald Reagan, kes nimetas Nõukogude Liitu “kurjuse imperiumiks”, esimest päeva ametis oli. Teoses käsitletava kahe kümnendi alguses valitses Nõukogude Liidus nn üleküpsenud Brežnevi aeg, mil ühiskondlik õhustik oli tardumuse sum-bunud. Käimas oli Afganistani sõda, mis veelgi kurnas niigi nõrka NSV Liidu majandust ja näitas “superriigi” sõjaväe nõrkust.

Sajandi viimane kümnend oli, vähemalt Eestile, aga õnnelik aeg. Selle valmistas ette NSV Liidus perestroika käigus ette võetud reformide ebaõnnestumine, mistõttu riik lihtsalt varises kokku oma sisemise mahajäämuse

ning suutmatuse tõttu kohaneda üleilmastumisest tuleneva konkurentsiga.

Põhjalik vaade Eestis toimunud

“XX sajandi kroonika” viimases osas vaadeldakse üsna põhjalikult Eestis alates 1987. aastast toimunud ennenägematut ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõusu, mis aastal 1991 viis iseseisvuse veretu taastamiseni. Väljumine kokkuvõrsest Nõukogude Liidust elusa ja tervena oli eesti rahva suur ja ajalooline saavutus.

Samas jäid paljud teised liiduvabariigid kimpu oma sisemiste probleemide ja Venemaa septsustega, mille poliitiline eesmärk oli nende üle endise mõju säilitamine, seda muidugi uuenenud viisil. Mitu endist liiduvabariiki ei ole siiani päriselt jalgu alla saanud.

Eestil õnnestus 1994. aastal vabane-da lõplikult ka Vene sõjaväest. Poliitiline ja majanduslik ümberorienteerumine endise Nõukogude Liidu laostunud turult maksujõulistele ja stabiilsetele lääneriikide turgudele toimus küll valuliselt, kuid lühikese ajaga ja otsustavalt. See kõik lõi aga püsivad eeldused Eesti liitumiseks Euroopa Liidu ja NATO-ga. Seda küll juba järgmise, 21. sajandi algul.

Dramaatilised muutused maailmakaardil

1990. aastad pöörasid ka maailma sõna otseses mõttes pea peale. Ida-Euroopa

riigid ütlesid lahti Nõukogude Liidu ülemvõimust. Sisuliselt kadus maailmakaardilt, kohati küll veriste sõdade tulemusena ka Jugoslaavia, mis jagunes Austria-Ungari jäänukriigina rahvusriikideks.

NSV Liidu ja Jugoslaavias järglasriigid, Ida-Euroopa maad ning mitu NSV Liidu mõjusfääri kuulunud Aasia ja Aafrika riiki loobusid marksistlikust ideoloogiast ja läksid üle turumajandusele. Saksamaa taasühines, Balti riigid taasiseisvusid – sellega lõpetati sisuliselt ka Teise maailmasõja viimaste tagajärgede kõrvaldamine. Aasias pole aga Vene ja Hiina sügava vastasseisu tõttu kõik nii edukalt toimunud.

Eriline raamat erilisest ajastust

“XX sajandi kroonika” viimane raamat on krooniku jaoks siiski üsna eriline. Seda mitte ainult lehekülgede (554) ega piltide hulga (1200) poolest. Ainuüksi Eestis pärit või Eestiga seotud isikuid on raamatu lehekülgedel pea 2150. Samasse suurusjärku ulatub ka muust maailmast nimetatud tegelaste arv. Kuid eriliseks muudab selle siiski ajastu, mida raamat käsitletakse. On ju enamik lugejaid ise selles osalised olnud ning seetõttu mäletavad ka perioodi värskest, kuigi paljusid sündmusi diametraalselt vastupidiselt tõlgendades. Samas on ajalugu, eriti aga lähiajalugu, nagu mõni vein või viski, mis aastatega üha paremaks ja selgemaks läheb. Seetõttu ongi lähiajalugu

eriti raske käsitleda.

Tõenäoliselt on see ka üks põhjust, miks ükski akadeemiline töörühm pole senini taolise, kogu sajandit hõlmava hiigelteose (kokku 2086 lehekülge ja 4200 pilti) kirjutamist ette võtnud. Kuigi mujal maailmas on selliseid katsetusi, ehkki mitte sellises mahus, avaldatud, ei teinud see peagi ilmuvat raamatu koostajate ülesannet

mitte lihtsamaks, vaid pigem keerulise-maks. Selle kõite koostamisel osales 68 inimest. Kokku oli nelja kõite autoreid, toimetajaid, nõustajaid ning mitmel muul viisil osalejaid aga üle kaheksaja.

“XX sajandi kroonika. Eesti ja maailm” 4. osa
554 lk
kõva köide

Inna Gensi käekõrval

Nasta Pino
raamatu tõlkija

See on lugu ühe juudid perekonna elusaatusest Eestis, Venemaal ja kogu maailmas. Inna Gens on sündinud Tartus 1928. aastal, õppinud Tallinnas Elfriede Lenderi gümnaasiumis ja Leningradi Ülikoolis, kuni kolmekümnendate eluaastate alguseni elanud ja töötanud ikka Tallinnas. Praegu elab Moskvas.

Raamatu haaravamad peatükid on autori meenutused oma lapsepõlvkodu Tartus ja Tallinnas, suvepuhkustest Narva-Jõesuus, vanematest. Lugejalegi armsaks on kirjutatud vanaisa Ber ja vanaema Ida, kellest ju kõik alguse saabki. Beril ja Idal oli seitse poega ja tütar. Üks poegadest, Julius Gens, on autori isa, suur autoriteet peres ja suguvõsas. Teda võikski keskseks tegelaseks pidada.

Julius Gens oli küll hariduselt jurist, kuid tegeles kogu elu raamatute ja kunstiga. Tal oli Baltimaade suurimaid kunsti- ja raamatukogusid. Kahjuks hävis see miljoneid väärt varandus sõja-aastatel, kui pere evakueerus. Tallinnasse jäänud kodu rüüstati, raamatud ja maalid tassiti laiali. Ka neid, mille asukoht õnnestus hiljem kindlaks teha, ei antud pärast sõda perekonnale tagasi, oluline osa ühistati Minski ja Tallinna raamatukogudesse. Järgnesid varem jõukal järjel olnud Genside vaesuse- ja kannatuseaastad.

Üks nukker niit läbib seda elulooraamatut. Kuigi Nõukogude Liidus lausa plärati rahvaste sõprusest, too nähtus tegelikult puudus. Väikerahvast sõideti üle. Ka juudid said seda te-

Raamatu autor Inna Gens. Arhiivifoto

ravalt tunda. Nii oli mitmekülselt haritud ja võõrkeeli valdaval Inna Gensil Moskvas raskusi aspirantuuri pääsemisega ja erialase töö leidmisega üksnes oma rahvuse tõttu.

Raamatust saame teada huvitavaid üksikasju kirjanike, kunstnike ja filmitegijate elust, kellega Gensid ja Katanjanid lävisid. Võib-olla ehk liigagi palju tähelepanu on pööratud Majakovski elukaaslasele Lily Brikile. Inna Gens elas temaga aastaid koos, sest abikaasa Vassili Katanjani isa kaudu olid nad peresidemetes.

Nagu enamik juute, olid ka Gensid hea haridusega. Üks seitsmest vennast, Zali Gens, töötas muuseas Elva aptee-

gis farmatseudina. Ma tundsin teda. Vanemad elvalased peaksid tema vibalikku kuju ravimiriivulite vahel toimetamas mäletama. Oli härrasmehelik ja väärikas, napi jutuga.

Huvitav, sügava sisseelamisega kirjutatud raamat. Palju pilte.

Kodud ja kujutelmad
Inna Gens
tõlkinud
Nasta Pino
200 lk
kõva köide

Kohtumine muinasjutuga

Muinasjuttude võlujõud.
Muinasjuttude tähtsus ja tähendus
Bruno Bettelheim
tõlkinud
Mall Tamm
224 lk
pehme köide

Lapse arengu seisukohalt peetakse oluliseks tutvustada talle juba varajases eas võimalikult palju kujuteldavaid maailmu, juhtides last selle kaudu avastama ennast ja oma maailma. Raamatu autor on väitnud, et laps peab muinasjutuga õigel ajal kokku puutuma, see korras-

tab tema psüühikat ning aitab kujundada väärtushinnanguid.

Bruno Bettelheim on Austria päritolu tunnustatud lastepsühholoog, kes uurib ja analüüsib oma tuntuimas raamatus muinasjuttude tähtsust laste kasvatamisel ning nende tundeelu ja maailmanägemise avardamisel.

Autor analüüsib vaimukalt meile kõigile tuntud muinasjutte, nagu “Tuhkatriinu”, “Punamütsike”, “Lumivalgeke ja seitse põialpoissi” jt ning nende mõju erineva kultuuritaustaga lastele. Samuti käsitleb ta muinasjuttude päritolu ajaloolisest aspektist. Psühhoanalüüsil põhinev arutelu muinasjutu üle on olemas kõrvuti folkloristliku, kirjandusteadusliku jm käsitlusvõimalustega. Kui kirjandusteaduslik ja -õpetuslik tõlgendus rõhutab tihti muinasjutu fantastilist olemust, siis Bettelheim

aitab näha, et muinasjutt elab ja köidab uusi põlvkondi mitte oma väljamõeldiste rikkusega, vaid sellega, mis on tõepärane, elus eneses igikestev: inimsuhted, konfliktid ja kiindumused.

Raamat on mõeldud kõigile, kes tunnevad huvi kaasaegse lastepsühholoogia, muinasjuttude ja narratoloogia vastu.

Tallinna ülikooli õpetajahariduse osakonna lastekirjanduse dotsent Mare Müürsepa sõnul on Bettelheimi raamatut huvitav lugeda igapähe, kes tegeleb lastega, olgu siis kas lapsevanema või ameti poolest kasvatajana, õpetajana ja juhendajana. Niisamuti on see käsitlus kõnekas neile, keda paelub üleüldse lapse arengu filosoofiline plaan, lapse suhe täiskasvanuga, sh laps meis endis, täiskasvanus säilinud sisemine laps.

Olulise teemad raamatus on ka poiste seksuaalne käitumine, noorukiea hullused ja hellused; toimetulek ja enesekehtestamine, mehelikkus ja selle kujunemine, isaks õppimine ning isaks olemine. Raamat sisaldab ka teste.

Toivo Niiberg on Akadeemia Nord sotsiaalsühholoogia õppejõud. Ta on avaldanud arvukalt artikleid ajakirjanduses (Õpetajate Leht, Pere ja Kodu, Kodutohter jt) ning pidanud loenguid õpetajakoolitustel.

nematele, õpetajatele-kasvatajatele ja sotsiaaltöötajatele. Alates teismeeast on raamat kindlasti arusaadav ja kasulik lugeda ka juba poistel endil.

Raamatus käsitletakse põhjalikumalt kodu ja vanemate mõju poisi iseloomu ning soorolli kujunemisele; poiste kasvamist ja arenemist; hirme ja teisi emotsionaalsed probleeme. Samuti räägitakse mängu, õppimise ja teiste toimingute eripärast; teismee kriisist ja poiste levinumatest käitumishäire-

Meheks, isaks ja härrasmeheks
Toivo Niiberg
232 lk
pehme köide

Raamat “Meheks, isaks ja härrasmeheks” on mõeldud eelkõige lapseva-

ilmunud

Sportlase ettevalmistus
Metoodilisi juhiseid treeneritele ja sportlastele
Jaan Loko
253 lk
pehme köide

Treeneritele, sportlastele ja kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele mõeldud õpikus käsitletakse sportlase ettevalmistuse eri aspekte nagu üldine ja spetsiaalne kehaline ettevalmistus, jõu- ja kiirusvõimete ning vastupidavuse arendamine, tehniline, taktikaline, psühholoogiline, intellektuaalne ja integraalne ettevalmistus, sporditreeningu periodiseerimine, superkompensatsioon, individuaalse sportliku andekuse diagnostika. Õpiku autor Jaan Loko oli pikka aega Tartu ülikooli kehakultuuriteaduskonna õppejõud, kes on avaldanud mitmeid õpikuid ning õppemetoodilisi materjale. Käesolev õpik on järjekorras seitsmes.

Sihtpunkt teadmata
Venemaa pärast 1989. aastat
Stephen Lovell
tõlkinud Krista Kallis
197 lk
pehme köide

See teos on põnev pilguheit Venemaa käekäigule pärast Nõukogude Liidu kokkuvarisemist. Venemaad tabas tohutu muutuste jada, mille tagajärjed on siiani ebaselged. Vaid loetud kuudega sai võimsast impeeriumist öitsva lääne vaene sugulane, inimesed seisis silmitsi elustandardi järsu languse ning teadmatusega. Autor võtab lihtsustamata ja eelarvamusteta vaatluse alla riigi ülesehitust, sotsialismi, demokraatiat, rahvustunnet, majandust ning terrorismi puudutavad probleemid.

Stephen Lovell on kaasaegse Euroopa ajaloo lektor King's College'is Londonis.

Värviline matemaatika 5–7-aastastele
Eve Burmeister
16 lk
pehme köide

See raamat on väärt abiline eelkoolirühmas ja esimeses klassis numbrite ja arvutamist õpetades. Arvutades ja värvides neid lõbusaid mosaiikpilte, treenib laps peastarvutamise oskust ja harjutab käelist tegevust. Töölehed on erineva raskusastmega: numbrite tundmisest kuni liitmise ning lahutamiseni 20 piires.

Nende lehtedega on tore teha paaristööd – kordamööda tehteid ja vastuseid öeldes saab ka nõrgim laps kohe tagasisidet ja õppimine on tulemuslikum. Lehtede värvimiseks võib korraldada ka võistlusi. Töölehti kontrollides saavad õpilased oma värvitud pilte võrrelda – erinevused värvilaikudes annavad vigadest kohe teada.

Samalt autorilt on ilmunud analoogne raamat I–III klassile.

Sari “Mina ise”
Lehte Hainsalu ja Piret Tagel
48 lk
klamberköide

Sarja koostaja Lehte Hainsalu on sarja luues juhindunud Juri Lotmani mõttest, et kultuur on eeskätt mälu. Nii on kirjanik teadlikult kasutanud möödunud aegade olustikuga seotud sõnu, mida kaasajal enam ei tunta. “Maksimarkeetit teatakse, aga mis on ohakas, ait, kaev, önn – need sõnad ja nendega seonduv maailm jääb üha võõramaks,” ütleb Hainsalu. Sarja kirjutama asudes tutvus autor üle kahesaja lasteraamatuga. Selle töö viljaks on elav ja kujundlik, lapse fantaasiat arendav keelekasutus, mida tõlkeraamatutest tihti ei leia.

Üldine kuulekus
Inki Sjösten
tõlkinud Heli Talvik
152 lk
pehme köide

Inki Sjösteni raamat selgitab, kuidas luua head suhet oma koeraga, kuidas kujundada koeral häid kombeid ning kuidas positiivse kinnistamise kaudu õpetada koerale igapäevaelus vajalikke käsklussõnu. Inki meetodil õpetades taipab koer kergesti seost käsklussõna ja premeerimise vahel. Koertele meeldib selline treening. Inki Sjösten on ise üle 30 aasta tegelenud koerte koolitamisega ja on oma kasvandikega edukalt osalenud paljudel töö- ning kuulekusvõistlustel.

Raamat on 2002. aastal ilmunud “Üldise kuulekuse” parandatud ja täiendatud trükk. Eelmise trükiga võrreldes on täiendatud käsklussõnade õpetamise peatükki, välja on jäetud kuulekuskursuse treeneritele mõeldud tööplaan. Selle asemel leiab lugeja raamatu lõpust jälje õpetamisele pühendatud peatüki. Enamik koeri, tõust olenemata, suudab jälgi ajada. Jälje harjutamine on väga hea koera vaimse aktiveerimise moodus, sest see annab tööd koera kõige tähtsamale ja täiuslikumale meelele – haistmisele.